

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม คุ้มครอง ปราบปราม
การประพฤติผิดของนักเรียน

ประวัติความเป็นมา

กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก¹ ในสมัยที่มีการใช้ประมวลกฎหมาย
ฮัมมูราบี (Hammurabi) [ประมาณ 2270 ปี ก่อนคริสตกาล] บัญญัติไว้ว่า
" บุตรทำร้ายบิดา ให้ตัดมือเสียทั้งสองข้าง " แต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิด
ของเด็ก เช่น ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น มิได้กำหนดไว้จึงไม่ทราบ
แน่ชัดว่า เด็กจะถูกลงโทษโดยครอบครัวหรือโดยบทบัญญัติของผู้ใหญ่

กฎหมายสุเมเรียน (Sumerian) [ประมาณ 1750 ปี
ก่อนคริสตกาล] มีบทบัญญัติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและการปกครอง
บุตรเช่นกัน ในสมัยนั้นเด็กชายต้องเรียนหนังสือในโรงเรียนวันละ 12 ชั่วโมง
และศึกษาเล่าเรียนตลอดทั้งปี จนกว่าจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การลงโทษได้กระทำ
อย่างเข้มงวด เพื่อให้เด็กขยันในการศึกษาเล่าเรียน

¹ประธาน วัฒนวาณิชย์, กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก และ
กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า 16 - 20.

ประมวลกฎหมายบาบิโลนและสุเมเรียน, ประมวลกฎหมายของโมเสส ก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านครอบครัวอย่างเดียวกัน เช่น การทุบตี การดูดำดูดีว่าสาวบิดา มารดา เป็นความผิดอย่างรุนแรง กฎหมายทัลมุด (Talmude) ซึ่งเป็นกฎหมายของยิว ก็ได้บัญญัติว่า บิดามารดาจะต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ยังบ้านเมือง กรณีเด็กกระทำความผิดและเด็กจะถูกตักเตือน หรือเซ็นชดเชยผู้พิพากษาท้องถิ่น

กฎหมายในยุคแรกๆนี้ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติความผิดและโทษของเด็ก และเยาวชนมากนัก และเป็นที่เข้าใจกันว่า การควบคุมเด็กและเยาวชนอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งทั้งนี้รวมไปถึงนักเรียน ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่ต้องศึกษาเล่าเรียนอยู่นานโรงเรียนด้วย

กฎหมายโรมัน²

กฎหมายสิบสองโต๊ะของโรมัน ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองเด็กโดยแบ่งตามระดับอายุ กฎหมายจิสตีเนียน ได้บัญญัติให้เด็กที่มีอายุไม่เกิน 7 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบ เด็กที่อายุเกินกว่า 7 ปี หรือผู้เยาว์ที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเมตตาปราณี จนกระทั่งถึงวัยหนุ่ม

โรมัน มีสถาบันควบคุมเด็กเร่ร่อน พเนจร เรียกว่า Hospice of San Michele ซึ่งตั้งโดยพระสันตปาปา คลีเมนต์ ที่ 11 (Pope Clement XI) เพื่อให้การอบรมสั่งสอนแก่เด็กที่ दौरान เกียจคร้าน สถานคุ้มครองนี้

²ข้างแล้ว, หน้า 17.

สร้างงานวัด และรับทำงานโดยพระ โดยรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษในคดีอาญา รวมทั้งเด็กที่โตขึ้น ยากแก่การศึกษาอบรมหรือที่บิดา มารดา บกครองไม่ได้ ผู้กระทำความผิดจะต้องร่วมกันทำงานโดยถูกส่งมาไซ และอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดไว้ในห้องทำงานอยู่ ทุกคนต้องอยู่ในอาการเงิบสงวน เวลากลางวันจะถูกควบคุมไว้ในห้องของตนเพื่อพักผ่อน และฝึกวิชา เด็กที่โตขึ้นจะแยกกันส่งไว้ต่างหากจากเด็กที่กระทำความผิด

กฎหมายคอมมอนลอว์³

กฎหมายอังกฤษในยุคแรก มีรากฐานมาจากการกำหนดความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่ม (Group Responsibility) ดังเช่นกฎหมายของกษัตริย์วีน (King Ine) (ในช่วง ค.ศ.688 - 725) บัญญัติว่า ผู้ใดลักทรัพย์ โดยภรรยาและบุตรผู้เห็น เป็นนางด้วย ให้นำตัวลงเป็นทาสทุกคน

ต่อมาอังกฤษในแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการต่อเด็กผู้กระทำความผิดโดยพัฒนาจากแนวคิด *Parents Patriae* ของศาล Chancery⁴ และเมื่อมีการประกาศใช้ *Jurisdiction Act 1879* ทุกคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด ศาล Magistrates มีอำนาจพิจารณาเด็กและเยาวชน ตาม

³ข้างแก้ว, หน้า 18

⁴W.E. Cavenagh, Juvenile Courts The Child and The Law (Great Britain: Chancer Press Ltd., 1967), p. 1- 27.

Children Act 1908 และได้แก้ไขกฎหมายประพฤตินาซี (ตาม Criminal Justice Act 1948 Section 3) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 - 21 ปี ศาล Magistrates ก็สามารถตัดสินจำคุกได้ แต่เปลี่ยนโทษเป็นเด็กผอมรวมอาชัฟได้ (ตาม Magistrates ' Court Act 1952 Section 28) ซึ่งแนวคิดมาจาก New Zealand ซึ่งมีกฎหมายพิเศษ The Child Welfare Act 1925 ที่กำหนดวิธีการพิจารณาศาลเด็กแตกต่างไปจากการพิจารณาศาลผู้ใหญ่ อังกฤษจึงได้ประกาศ Children and Young Persons Act 1933 โดยบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กเป็นพิเศษตั้งแต่ชั้นสอบสวน จับกุม จนกระทั่งศาลพิพากษาและวิธีปฏิบัติทางศาลพิพากษา⁵

คดีที่ศาล Magistrate พิจารณาการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนที่เกี่ยวกับความผิดต่อสถานะ (Status Offence) และความผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา

การกำหนดอายุของเด็กหรือเยาวชน เพื่อแบ่งระดับความรับผิดชอบทางอาญา (Criminal Responsibility) ในอังกฤษมีการกำหนดหลายครั้งตั้งแต่อายุต่ำกว่า 7 ปี เป็นบุคคลที่ไปต้องรับโทษทางอาญา ได้แก่ ฆาตกรเป็น 8 ปี (โดย Children and Young Persons Act 1933 Section 50) จนกระทั่งงานปัจจุบัน อังกฤษได้กำหนดเป็น 10 ปี (โดย The Children and Young Persons Act 1963 Section 16)

⁵Ibid., p. 66.

ในสหรัฐอเมริกาได้นำหลัก *Parens Patraie* ของอังกฤษมาใช้ จนกระทั่งได้ก่อตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรกที่เมือง Cook ชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์ (1 กรกฎาคม 1899) โดยศาลในสหรัฐอเมริกามีแนวคิดว่าการกระทำผิดของเด็ก (*Delinquency*) ไม่ใช่การประกอบอาชญากรรม (*Crime*) และการลงโทษเด็กผู้กระทำผิดก็ไม่ใช่เป็นการลงโทษทางอาญา แต่เป็นการแก้ไขปรับปรุงเพื่อทำให้เขาเป็นคนดีในสังคมต่อไป การที่เด็กถูกจับนำตัวเข้าคุกขัง และมีการพิจารณาต่อคณะลูกขุนภายใต้ระเบียบกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัดนั้น เป็นการดำเนินการที่ผิดแนวความคิดดังกล่าว⁶ ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงประกาศใช้ *Children ' s Bill*⁷ เป็นกฎหมายหลักเพื่อห้ามลัทธิต่าง ๆ ตราบกฏหมายในตนเองเดียวกันโดยมีหลักสำคัญ ดังนี้ เด็กผู้กระทำผิดต้องถูกแยกออกจากผู้ใหญ่ที่กระทำผิด และถูกควบคุมตัวในสถานที่เหมาะสม การดำเนินการดังกล่าวต้องไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน , พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กที่กระทำผิดต้องมีความรับผิดชอบต่อความผิดของเด็กของตน ซึ่งพวกเขาอาจถูกลงโทษจนกระทั่งไม่ดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควรต่อเด็กของเขา จนเป็นเหตุให้พวกเด็กเหล่านั้นไปกระทำผิด , เด็กจะไม่ถูกลงโทษร่วมกับผู้ใหญ่หรือโทษทางอาญา บุคคลที่อายุกว่า 16 ปี รัฐจะพิจารณาโทษเขา

⁶Faust and Brantingham, *Juvenile Justice* Philosophy. 2nd ed. p. 99.

⁷Ibid., p. 108.

ด้วยความระมัดระวัง เพื่อป้องกันงานการนำเด็กออกจากพ่อแม่เพื่อเข้าในเด็กอบรมที่
 ราชวิทยาลัย และเมื่อเด็กเหล่านั้นได้รับอนุญาตให้กลับบ้าน เขาต้องอยู่ภาย
 ใต้เงื่อนไขการคุ้มครองพิเศษ ๓๖ รัฐโคโลราโด ประกาศ The Colorado Act
 of 1909 ๓๖ ที่ไปการพิจารณาคดี Chancery⁸ ศาลสูงานเขตรัฐยูทาห์
 กำหนดไว้ที่ปรึกษากฎหมายคดีเด็ก ต้อง เป็นบุคคลที่รักและเข้างาน
 พฤติกรรมของเด็ก [คดี Mill V. Brown 88 Pac. 609 (1907)] ใน
 คดี Commonwealth V. Fisher (213 Pa.St 48, 62 A 198 (1905)
 ผู้พิพากษาได้วินิจฉัยว่า " การพิจารณาคดีเด็กที่กระทำความผิด (Crime)
 ต้องพิจารณาด้วยความเมตตา รัฐต้องดูแลป้องกัน ไม่มีคำถามจากคณะลูกขุน
 การตัดสินนั้นมาสู่การลงโทษ แต่เป็นการปฏิบัติ เช่นเดียวกับพ่อแม่ที่ต้องการ
 ปรึษาของลูกของตนให้เป็นคนดี ความผิดต่อสถานะได้รับการกำหนด เพื่อป้องกัน ,
 ปกป้องรักษา ฝึกฝนเด็กของตน ซึ่งจำต้องใช้มาตรการทางกฎหมายของรัฐเข้า
 ควบคุม และไม่เช่นนั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่ประการใด⁹

กฎหมายไทย

ตั้งแต่สมัยสุโขทัย

จากหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ได้

บัญญัติความสัมพันธภาพครอบครัว เช่น เมื่อบิดามารดา มีชีวิตอยู่ บุตรมีหน้าที่
 ปฏิบัติต่อบิดามารดา แต่ไม่ปรากฏการบัญญัติความผิดของเด็กนอกแผนศิลาจารึก

⁸Ibid., pp. 110.

⁹Ibid., pp. 103.

สมัยกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเรียกว่า คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ (ประมวลเมื่อ พ.ศ.2347) ได้บัญญัติเรื่องเด็กไว้ตามกฎหมายลักษณะวิอาท มาตรา 10 ว่า " เด็กด้อยที่กินน้ำฟ่อนแม่ห้ามปราม ฯลฯ และ เด็ก 7 ปี เค้า 70 เป็นคนเหลวไหล ไปค้าที่ฟาน ๆ ห้ามมิมารับรับโทษเฝ้าโทษ แต่ให้นายบ้านหมายเมืองช่วยกล่าวให้สมัครสมานผู้เจ็บนั้นโดยควร

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 56 บัญญัติว่า ถ้าเด็กอายุยังไม่เกิน 7 ขวบ กระทำความผิด ฟานว่ามิยังมิผู้ผิดและชอบ อย่างใดลงอาญาแก่กันเลย " ส่วนการกระทำของบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 7 ปี กฎหมายลักษณะอาญาที่ได้วางบทบัญญัติของกฎหมายคล้ายคลึงกัน ประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 - 76) โดยในขณะนั้น ไทยยังไม่วิธีพิจารณาคดีสำหรับเด็กหรือเยาวชนเป็นการเฉพาะ จนกระทั่งได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ซึ่งได้กำหนดวิธีพิจารณาคดีอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนเป็นกรณีพิเศษ แยกไปจากการพิจารณาคดีอาญานานศาลผู้ใหญ่ (ขณะนี้ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534)

ส่วนกฎหมายพิเศษที่กำหนดความผิดต่อสถานะของเด็กและเยาวชนนั้น รัฐได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ.2481 เพื่อควบคุม

ความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน ถึง 10 รายการ* ต่อมารัฐได้
ประกาศใช้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515
ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กและนักเรียน พ.ศ.2481 โดยกำหนดลักษณะ
ความผิดต่อสถานะใหม่ (15 รายการ)

แนวนโยบายของรัฐ

นักเรียนซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน อาจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทาง
อาญา ได้แก่

1. ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้ความผิด หรือ คดีอาญา
ทุกประเภท
2. ได้กระทำการ หรือ ประพฤติตนไม่สมควรตามสถานะของตน
ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ เฉพาะสำหรับนักเรียน

ดังนั้น รัฐจึงได้วางแนวนโยบายในการตรากฎหมายควบคุม ป้องกัน
และปราบปราม การกระทำผิดของนักเรียนไว้ แยกออกจากนโยบายในการ
ตรากฎหมายฉบับอื่น ๆ โดยมุ่งที่จะหาทางบำบัดแก้ไข ประคับประคองให้
เยาวชนกลับตัว เป็นพลเมืองดีของชาติ ยิ่งกว่าที่จะมุ่งปราบปรามให้เช็ดถู
เพราะเยาวชนนั้นมีความผิด สติปัญญายังไม่สมบูรณ์เต็มที่ อาจจะทำการใด ๆ
โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงสมควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นกลับสู่

*รายละเอียดตามภาคผนวก

สังคมได้แยกกัน อันจะเป็นกำลังของชาติสืบไปนานอนาคต เช่น ในการตราพระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ.2481 มีนโยบายว่า "ควบคุมเด็กและนักเรียน เพื่อจะให้เป็นพลเมืองดีและให้ได้รับการศึกษาตามควร"หรือ จากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 ความว่า "นักเรียนและนักศึกษาเป็นเยาวชน ที่กำลังสร้างสมคุณสมบัติ ทั้งในด้านความรู้ ความคิด และคุณธรรม พร้อมที่จะรับมรดกตกทอดจากผู้ใหญ่ เป็นพลเมืองดีมีประโยชน์แก่ประเทศชาติอนาคตนักเรียนและนักศึกษาคควรจะได้รับการอบรมดูแลใกล้ชิดจากบิดามารดาผู้ปกครองและครูอาจารย์ เพื่อเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครู อยู่ในโอวาทคำสั่งสอนรวมทั้งอยู่ในระเบียบประเพณี และกฎหมายของบ้านเมืองจึงเป็นการสมควรส่งเสริมและคุ้มครองความประพฤติ การแต่งกาย และจรรยา มารยาทให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน"และเมื่อนักเรียนกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาทั้ง ๆ ที่นักเรียนที่กระทำความผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา ได้บัญญัติลักษณะการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดแล้ว นักเรียนซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน ก็อยู่ในการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยใน มาตรา 82 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ได้บัญญัติแนวทางในการพิจารณาและพิพากษาคดีว่า ให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับการศึกษาอบรม สั่งสอนและส่งเสริมให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ยิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิจารณาคดี ให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็น คน ๆ ไป และลงโทษ หรือเปลี่ยนโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน

าให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือ
 เยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน

านประเทศอังกฤษ รัฐมีนโยบายในการดูแลและควบคุม (care and
 control) ซึ่งการดูแลเป็นการเฝ้าระวัง เพื่อให้เขาได้เติบโตเป็นคนดีของสังคม
 ส่วนการควบคุม เป็นการหยุดหรือทำให้เริ่มกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกฎ
 เกณฑ์ของสังคมที่คาดหวังในพฤติกรรมที่สังคม พึงประสงค์ เช่นการควบคุมตัวเด็ก
 หรือเยาวชนไว้ที่ทำการของเจ้าพนักงานตำรวจ มิใช่เป็นการลงโทษ แต่เป็น
 การควบคุม เพื่อคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้น ำให้พ้นจากภัยอันตราย ซึ่งงาน
 กรนี้ในประเทศฟิลิปปินส์ มีกฎหมายพิเศษบัญญัติว่า กรที่เจ้าพนักงานของรัฐเห็นว่า
 เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในอันตราย หรือตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดอัน
 ตรายแก่ตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น รัฐมีอำนาจในการควบคุมเด็กหรือเยาวชน
 เหล่านี้เพื่อป้องกันได้ตามความจำเป็น¹⁰

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰Howard Parker, Maggie Casburn and David Turnburn,
Receiving Juvenile Justice (England ; Basil Blackwell
 Publishing. Ltd. 1981), p. 1

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดี จอห์นสัน ได้กล่าวไว้ว่า กฎหมายเด็กถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของประเทศ¹¹

1. จุดประสงค์ในการตรากฎหมาย ชั่วบังคับ

ในส่วนนี้ จะแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ก. ลักษณะความผิดต่อสถานะ (Status Offence)

ด้วยเหตุรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องคอยปกป้อง คุ้มครอง บุคคลานสังคม ดังนั้นรัฐจึงใช้แนวความคิด"บิดามารดาและบุตร"(Parens Patriae) ในการตรากฎหมายต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองบุคคลานสังคม โดยเฉพาะคุ้มครองเด็กให้พ้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่รัฐเรียกว่าความชั่วร้าย หรือรัฐจะต้องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ (Norm) ในการประพฤติไว้เพื่อให้เกิด ๆ ในสังคมถือปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนซึ่งส่วนมากอยู่ในวัยเด็กหรือวัยรุ่น ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ

ดังนั้น จากคำบรรยายของคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 จึงปรากฏชัดแจ้งว่า รัฐตระหนักถึงความสำคัญในการ " ส่งเสริมและคุ้มครองความประพฤติ การแต่งกาย และจรรยาบรรณของนักเรียน " ถึงแม้ว่าการที่นักเรียนกระทำผิดตามกฎหมายฉบับนี้จะอยู่ในลักษณะการกระทำผิดที่ไม่มีผู้เสียหายก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็น Mala Prohibita ซึ่งนักเรียนจำต้องถือปฏิบัติตาม และแนวการบัญญัติ " ความ

¹¹Brenda Giffin and Charles Giffin, Juvenile

Delinquency in Perspective, pp. 5-6

ประพจน์ที่ห้าม"12 ดังกล่าว (ซึ่งมีถึง 15 ประเภท) เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐต้องการให้นักเรียนก่อนจบหลักสูตรระเบียบปฏิบัติ โดยรัฐเชื่อมั่นว่า หากนักเรียนได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว นักเรียนจะเป็นคนดีในสังคม และสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป โดยแนวคิด และความเชื่อของนักอาชีวศึกษาได้กล่าวไว้ว่า¹³"การลดจำนวนการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จะนำไปสู่การลดจำนวนอาชญากรรมในสังคม " ซึ่งการกระทำผิดต่อสถานะของนักเรียน อาจเป็นหนทางไปสู่การกระทำผิดตามกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาได้ เช่น การมั่วสุม และ ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายอย่างหนึ่งอย่างใด สุบบุหรี เสพสุรา ซึ่งอาจพัฒนาพฤติกรรมเป็นการสูบบุหรี่ หรือยาเสพติดอื่น ๆ ก็ได้ เป็นต้น

ข. ลักษณะความคิดต่อกฎหมายอาญา และกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา

กรณีนี้วัดดูประสงศ์านการตรากฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสังคมปกป้องบุคคลในสังคม เช่นหลักประกันจากการล่วงละเมิดในการกระทำผิดกฎหมายของบุคคลอื่น ๆ ซึ่ง ดร.คณิต ๗ นคร เรียกสิ่งนั้นว่า คุณธรรมทางกฎหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹²จากกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2515) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515

¹³ประธาน วัฒนาวชิรย์, กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็กและกระบวนการณ์ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. หน้า 1

กฎหมายอาญา¹⁴ คือข้อบังคับเกี่ยวกับความประพฤติของคนในสังคม
ที่มีระบบการปกครองแบบใดแบบหนึ่ง ได้รับการกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจหน้าที่
ในการควบคุม ดูแลผลประโยชน์ของสังคมนั้น เพื่อให้เกิดความประพฤติที่มี
มาตรฐานอันเดียวกัน หากใครละเมิดก็จะได้รับโทษตามความผิดที่ได้ทำนั้น

ความแตกต่างในวัตถุประสงค์ในการตรากฎหมาย ความผิดต่อสถานะ
และกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา คือ รัฐต้องการใช้
มาตรการทางการบริหารมากกว่ามาตรการทางกฎหมาย สำหรับการดำเนิน
การเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน , นักเรียนที่กระทำผิดต่อสถานะ เจ้าหน้าที่ที่
ดำเนินการในส่วนนี้ คือ สารวัตรนักเรียนและนักศึกษาจากกรมพลศึกษา ครู
อาจารย์ในโรงเรียนที่นักเรียนสังกัดอยู่ กรมคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน รัฐก็ให้อำนาจ
เจ้าพนักงานตำรวจในการควบคุมตัวเพื่อเรียกผู้ปกครอง พ่อแม่ มารับตัวพร้อม
กับให้คำมั่นสัญญาในการอบรมดูแลเด็กหรือเยาวชนในความดูแลของตน โดย
กระบวนการดังกล่าวมิได้ผ่านการพิจารณาของศาล ด้วยเหตุว่ารัฐต้องการให้
เกิดความรวดเร็วในการดำเนินการ และเป็นมาตรการที่ใช้กระบวนการทาง
ฝ่ายบริหารเท่านั้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวแตกต่างไปจากต่างประเทศ เช่น ใน

¹⁴อรรถพร ชูบัวรุ่ง, อาชญาวิทยาและอาชญากรรม, หน้า 14.

ประเทศอังกฤษ¹⁵ กำหนดให้ศาลพิจารณาคดีนักเรียนหนีเรียนด้วยตามบทบัญญัติ
 ใน The Education Act 1876 Section 12 และ The Children Act
 1908 Section 58(6)

อนึ่ง านปัจจุบันรัฐมิได้บัญญัติกฎหมายพิเศษที่ไว้บังคับแก่บุคคลอื่น ที่มีส่วน
 ทาทำให้นักเรียนกระทำคามผิดต่อสถานะ แต่ได้บัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ ๆ
 ไป เช่น

1. การกระทำการอันเป็นปฏิบัตย์ต่ออำนาจบริหารของโรงเรียนหรือ
 สถานศึกษา หรือ บังคับผู้เชิฐ บุงส่งเสริม หรือ สันับสนุนให้นักเรียนหรือ
 นักศึกษากระทำการเช่นนั้น (จากข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับ
 ที่ 1 (พ.ศ.2515) ออกตามความมาประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลง
 วันที่ 22 เมษายน 2515)

2. ห้ามมิให้บุคคลใด . . . (4) ำใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการ
 ขอลาน หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุจะเสริมให้เด็กขอลาน

(5) ำยหรือนำให้ สุรา หรือบุหรื
 หรือสิ่งเสพติดาที่โทษอันนาคแก่เด็ก หรือ ำกจูงาให้เด็กดื่มสุรา หรือสูบบุหรื หรือ
 เสพสิ่งเสพติดาที่โทษอันนาค เว้นแต่การปฏิบัติการทางแพทย์

(6) ยอมนำให้เด็กเข้าเล่นการพนัน

¹⁵W.E. Cavenagh, Juvenile Court the Child and
the Law, p. 91.

(7) ชักจูงหรือส่งเสริมมาให้เด็ก

ประพฤติดนินาสันตการ

ตามข้อ 20 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 254 (พ.ศ.2515) ซึ่งได้กำหนด วิทยทางอาญาไว้ คือ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ผู้ดำเนินขายเหลอกกลวง ชูเหี้ย ไซ้กำลังประทุษร้าย ไซ้อาเนจ ครอบงำผิดคลองธรรม หรือ ไซ้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอันผิด ไซ้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ต้องระวังโทษ...และถ้าได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องวางระวังโทษ...

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง เป็นการกระทำต่อหญิง หรือบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ในการกระทำความผิดอาญา ผู้กระทำต้องระวังโทษ.....

ถ้ายาเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นเมอร์เฟน หรือ โคเคอิน ผู้กระทำต้องระวังโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิง หรือบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำต้องระวังโทษ.....

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิด เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ผู้กระทำต้องระวังโทษเป็นสองเท่า และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะผู้กระทำต้องระวังโทษ.....

(ตามมาตรา 93 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522)

4. ห้ามมิให้ผู้รับจําคุกหรือทํากฎการดังต่อไปนี้ . . .

(2) รับจําทําส่งของจากภิกษุ สามเณร หรือ เด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี . . .

(ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติรับจํา พ.ศ. 2505)

5. ผู้ใดทํา , ผลิต , มีไว้ , นำเข้า , แพร่ , ครอบครอง หรือทําให้แพร่หลายด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งวัตถุอันลามก ซึ่งผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษ.....(ตามมาตรา 287 แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

6. ด้านพิมพ์หรือจากหลายสิ่งพิมพ์ที่ไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้ . . . สิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะลามกหรือเหยียดหยาม หรือทําให้เสื่อมเสียศีลธรรม หรือทําให้เสื่อมเสียต่อวัฒนธรรมแห่งชาติ (ตามข้อ 2 แห่งคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า รัฐได้กำหนดความผิดไว้สำหรับผู้ที่มีส่วนยุยงส่งเสริม ให้นักเรียนกระทำความผิดต่อสถานะบางกรณีดังกล่าว ด้วยเหตุที่รัฐได้คำนึงถึงว่า ล่าช้ามักเรียนเองถ้ากระทำความผิดต่อสถานะ คงจะมีจำนวนน้อยมาก และนักเรียนที่อยู่บ้านวัยเด็กหรือวัยรุ่น จะไม่กล้ากระทำความผิดมากนัก แต่หากมีบุคคลอื่นร่วมมือด้วยโดยการจัดหา , ส่งเสริมให้กระทำความผิด นักเรียนก็จะกระทำความผิดต่อสถานะได้ง่ายกว่า และอาจมีจำนวนมากขึ้น จึงจะเห็นว่ารัฐได้วางโทษทางอาญาไว้ด้วย .

ส่วนกรณีผู้ยุยง , ส่งเสริม ให้นักเรียนกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84,

85, 86 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนแล้วในส่วนผู้เข้า , ผู้โฆษณา , ผู้สนับสนุนและผู้อื่น
 กระทำผิดตามกฎหมายอาญา และตามมาตรา 17 ได้บัญญัติว่า ให้นำบทบัญญัติ
 มาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาไปใช้แก่การผิดความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย
 เว้นแต่กฎหมายอื่น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

2. เป้าหมายในการพิจารณาและลงโทษแก่ผู้กระทำผิด

ในประเทศไทย การพิจารณาว่าพฤติกรรมใดเป็นความผิดต่อ
 สถานะหรือไม่ ก็พิจารณาตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่
 22 เมษายน 2515 โดยมีกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2515)
 อธิบายชนิดของพฤติกรรมไว้ ซึ่งมี 15 ลักษณะ เมื่อนักเรียนกระทำผิดต่อสถานะ
 รัฐจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 เจ้าหน้าที่ยุติธรรม , สารวัตรนักเรียน มีอำนาจนำตัว
 นักเรียนมาสอบสวนที่สถานศึกษาของนักเรียน เพื่อดำเนินการสอบสวน และอบรม
 สั่งสอนหรือลงโทษตามระเบียบหรือข้อบังคับ โดยเมื่อโรงเรียนดำเนินการแล้ว
 ถ้าโรงเรียนแจ้งบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ว่ากล่าวตักเตือนอีกชั้นหนึ่ง

2.2 กรณีนักเรียนผิดเป็นครั้งที่สอง เจ้าโรงเรียนสั่งลงโทษตาม
 ระเบียบ และแจ้งบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มาให้สัญญาว่าจะอบรม
 สั่งสอน และควบคุมนักเรียนนั้น มิให้ฝ่าฝืนเช่นนี้อีก

2.3 กรณีบิดา มารดา หรือผู้ปกครองไม่มา และไม่ให้สัญญา
 ว่าจะอบรม สั่งสอน และควบคุมนักเรียน ตามข้อ 2 หรือกรณีนักเรียนกระทำ
 ผิดเป็นครั้งที่สาม เจ้าโรงเรียนส่งตัวนักเรียนพร้อมทั้งรายงานการลงโทษที่แล้ว
 มามายังสถานีตำรวจท้องที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ และให้ข้าราชการตำรวจที่มียศ

ตั้งแต่ ้วยตำรวจตรี ขึ้นไป มีอำนาจออกหมายเรียกบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มาว่ากล่าวตักเตือน หรือเรียกประกันทัณฑ์บนว่าจะปกครอง ดูแลมิให้นักเรียน ฝ่าฝืนอีก โดยอาจกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี หากผิดทัณฑ์บน รับปรับได้ ไม่เกินห้าร้อยบาท

2.4 การฝึกเรียนคิดเป็นครั้งที่สี่ ำให้โรงเรียนส่งตัวนักเรียนนั้น ไปยังคณะกรรมการควบคุมความประพฤตินักเรียน ซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อ พิจารณาส่งตัวไปยังโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ เพื่ออบรมศึกษา ในกรณี นักเรียนนั้นที่อายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ คณะกรรมการดังกล่าวอาจส่งตัวไปยัง สถานแรกรับเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมตาม กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพและการสงเคราะห์เด็กต่อไปก็ได้

จะเห็นว่าขั้นตอนการพิจารณาโทษแก่นักเรียนที่กระทำผิดต่อสถานะ เป็นลักษณะกระบวนการพิจารณาของฝ่ายบริหารส่วน ๆ มิได้ผ่านกระบวนการ พิจารณาจากฝ่ายตุลาการเลย ด้วยเหตุว่ารัฐเห็นว่าการกระทำผิดต่อสถานะ ของนักเรียน องค์การของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น รัฐจึงมอบหมายให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบกรณีนี้ โดยมีข้าราชการตำรวจเข้ามาเกี่ยวข้องกับบางช่วงที่ห้องอาศัย ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อพิจารณากระบวนการลงโทษนักเรียนแล้วจะเห็นว่ารัฐใช้แนวความคิด บิดามารดาและบุตร (Parens Patriae) อย่างเต็มที่โดยเฉพาะการดำเนินการ แก่นักเรียนที่กระทำผิดถึง 4 ครั้ง รัฐฯใช้วิธีนำตัวไปอบรมสั่งสอน ๓ โรงเรียน

ที่จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ เพื่ออบรมเด็กชาย หรือสถานแรกรับเด็ก มิได้ส่งตัวไปยัง ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งแตกต่างไปจากต่างประเทศ เช่น ประเทศ อังกฤษ

การพิจารณาระดับโทษแก่นักเรียนที่กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา หรือ กฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา

ตามหลักกฎหมายอาญา "ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย" (Nulla Poena sine lege) ดังนั้นทุกความผิด ๆ ที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด หรือการงดเว้น, ละเว้น เป็นความผิด ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษทางอาญา

ในประเทศไทย นักเรียนส่วนใหญ่อยู่นานในระบบการศึกษานโรงเรียน จะมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งกฎหมายถือว่าเขาเป็นผู้เยาว์ดังนั้นเมื่อเขากระทำความผิดตามกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา เขาต้องได้รับการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่เนื่องจากเขาเป็นผู้เยาว์ ดังนั้นศาลที่ไต่ถามจะพิจารณาคดีอาญาดังกล่าว คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว¹⁶ ส่วนกรณีนักเรียนที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี จะต้องถูกพิจารณาที่ ศาลธรรมดา ซึ่งการพิจารณาโทษในศาลเยาวชนและครอบครัว จะไม่ใช้กระบวนการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่จะใช้กระบวนการพิเศษ ตามหมวด

¹⁶ตาม มาตรา 11 (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534

ที่ 7 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดี
 เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 โดยเฉพาะมาตรา 82 ที่เปิดโอกาสให้ศาล
 ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษแก่เยาวชน (คือนักเรียนที่กระทำผิด) กว้างขวาง
 กว่าในประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ให้พิจารณาถึงลักษณะ บุคลิกภาพ
 สุขภาพ ภาวะแห่งจิตเป็นรายบุคคล ๆ ไป และให้ลงโทษหรือเปลี่ยนโทษเป็น
 โทษอื่นหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิด และ
 พฤติกรรมเฉพาะเรื่อง ๆ ไป

ดังนั้นในการพิจารณากำหนดโทษทางอาญานักเรียน ซึ่งอยู่ในวัยเด็ก
 หรือเยาวชนส่วนมาก ศาลจะพิพากษาให้ควบคุมตัวไว้ ณ สถานพินิจ หรือ
 บปล่อยตัวไปโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไว้ก็ได้ จึงเห็นได้ว่า
 ลักษณะการที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจ ในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิด
 ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์ เด็กหรือเยาวชน
 มากกว่ามุ่งที่จะลงโทษ เช่นเดียวกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้เห็นว่า
 เด็กหรือเยาวชนอยู่ในภาวะที่ด้อยปัญญา อาจถูกชักจูงให้กระทำผิดได้ง่าย
 และการลงโทษที่รุนแรงตามตัวบทกฎหมายนั้นอาจก่อประโยชน์ใด ๆ แก่ประเทศ
 ชาติหรือสังคม แต่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนที่ถูกลงโทษมี " ตราบาป "
 ติดตัวอยู่ จนไม่อาจเข้าร่วมในสังคมต่อไปได้อีก

3. ลักษณะโทษ

เมื่อรัฐได้บัญญัติถึงพฤติกรรมมาด ๆ ที่เป็นที่ต้องห้ามปฏิบัติไว้แล้ว
 รัฐก็จำเป็นต้องบัญญัติถึงลักษณะการพิจารณาและการลงโทษแก่ผู้ที่จะผิด ทั้งนี้เพื่อ

คงความศักดิ์สิทธิ์ของบทบัญญัติดังกล่าวไว้ และรักษาจุดประสงค์ในการตรา
กฎหมายนั้น ๆ

การที่นักเขียนกระทำผิดต่อสถานะของตน อันกฎหมายบัญญัติไว้
เป็นความคิดแล้ว หรือเมื่อนักเขียนกระทำผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษ
ที่ตราทางอาญา นักเขียนนั้นก็ยังคงได้รับโทษตามกฎหมายของบ้านเมือง
เช่นเดียวกับบุคคลทั่ว ๆ ไป ถึงแม้กระบวนกฤษฎีธรรมของนักเขียนที่เป็นเด็ก
หรือเยาวชน จะไม่เหมือนกับกระบวนกฤษฎีธรรมของบุคคลทั่วไปก็ตาม

การลงโทษ¹⁷ ได้แก่ การปฏิบัติกรอย่างใด ๆ ที่ทำให้ผู้ที่ได้รับ
การปฏิบัตินั้นต้องประสบผลร้าย เช่น บิดา มารดา ลงโทษบุตร ครูลงโทษ
นักเรียน จุดสำคัญของการลงโทษอยู่ที่การทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดประสบผลร้ายเนื่อง
มาจากการที่ผู้หนึ่งผู้ใดฝ่าฝืนแนวปฏิบัติ แต่ห้ามมองงานแจ้งวัตถุประสงค์ในการตรา
กฎหมายที่มีการลงโทษ ก็อาจนิยามการลงโทษได้ว่า เป็นการที่รัฐทำให้
ผู้กระทำผิดต้องได้รับผลร้าย เพราะเหตุที่ผู้หนึ่งผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้โดยเจตนา
ให้ผู้ได้รับรู้สึกว่าสิ่งนั้น เป็นสิ่งร้าย กรณีนี้อาจแยกการลงโทษออกจากมาตรการ
เพื่อความปลอดภัย เพื่อรักษา หรือเพื่ออบรม ถึงแม้ว่ามาตรการดังกล่าวจะ
เหมือนกับการลงโทษ งานแจ้งที่ว่า จะใช้เท่าที่ต่อเมื่อผู้หนึ่งผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายก็ตาม
เช่น การมอบตัวเด็กที่กระทำผิดให้อยู่กับสถานพิทักษ์เด็กและเยาวชน เพื่อดูแล
อบรมและสั่งสอน ย่อมไม่เข้าเป็นการลงโทษ เพราะกระทำโดยมีวัตถุประสงค์

¹⁷อุททิศ แสนโกถิก, " หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ "

เพื่อขำขัน รักษา คุ้มครอง เฝ้าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้หนึ่งกระทำความผิดขึ้นอีก
 ดังนั้นจึงสังเกตได้ว่า ระยะเวลาในการราชับบังคับตามมาตรการดังกล่าวจึงมัก
 ไม่กำหนดแน่นอนตั้งแต่ต้น โดยจะเลิกราชับบังคับเมื่อใด จะกำหนดโดยดูจากผล
 แห่งการขำขัน ดูแล รักษา อันจะแตกต่างไปจากการลงโทษ ซึ่งจะกำหนด
 ชัดเจนในคำพิพากษา โดยมีส่วนสัมพันธ์กับความหนักเบาของความคิดที่ผู้กระทำ
 ลง แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้ว มาตรการอบรม หรือเพื่อความปลอดภัย
 โดยแท้ ก็มีลักษณะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกราชับบังคับอยู่แล้ว จึงมีผลเป็นการข่มขู่
 มิให้เกิดความผิด เช่นเดียวกับการลงโทษนั่นเอง วิธีการของการลงโทษกับ
 มาตรการดังกล่าวจึงแตกต่างกัน โดยการลงโทษจากคุกมีกำหนดระยะเวลา
 แน่นอน ส่วนมาตรการเพื่ออบรม หรือเพื่อความปลอดภัยก็อาจมีกำหนดเวลาว่า
 จะราชับบังคับได้ไม่เกินเท่านั้นเท่านี้ ทั้งนี้มีลักษณะเป็นการตัดเสรีภาพของผู้ถูก
 ราชับมาตรการดังกล่าว ดังนั้น การพิจารณาว่าการราชับมาตรการดังกล่าวเป็น
 โทษหรือไม่ จึงแล้วแต่ความผิดของผู้ว่ากฎหมาย *

โดยที่การลงโทษเป็นการทำให้ได้รับผลร้าย จึงทำให้มีลักษณะไปน
 ทางลบ (Negative) แม้ลักษณะเช่นนี้จะลดน้อยลงไปในปัจจุบันโดยได้นำเอา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*การขำขันอบรมแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชน ในประเทศสวีเดน
 เรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดอาชีพ (Work - training School) ซึ่งไม่ใช่
 เป็นโทษ แต่ในประเทศสวีเดน และประเทศเดนมาร์ค เรียกสถานที่ที่มีลักษณะ
 เดียวกันว่า เวียนจาวัยรุ่น (Youth Prison) และถือว่าเป็นโทษ

การอบรมแก้ไขมาซึ่งประกอบ แต่เจตนาจะให้ได้รับผลร้ายก็คงเป็นสาระสำคัญของการลงโทษอยู่ ดังนั้น จึงเกิดปัญหาว่าการลงโทษกระทำไปเพื่อประโยชน์อย่างใด ปัญหานี้มีผลไม่แต่เฉพาะในทางทฤษฎีหรือทางปรัชญาเท่านั้น แต่ย่อมมีผลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วย จึงมีทฤษฎีต่าง ๆ อธิบายเหตุผลที่มีการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ดังนี้

ก. ลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน (Retribution)¹⁸

หลักกาหนุ่ ๆ ของทฤษฎีนี้ คือการลงโทษเพื่อความยุติธรรม ผู้ใดกระทำผิดจะต้องได้รับโทษเป็นการทดแทน หรือการกระทำความผิดเป็นกรรมชั่วเมื่อผู้ใดกระทำผิดก็ต้องชดใช้กรรมของตนโดยการลงโทษ*

¹⁸อ้างแล้ว, หน้า 182.

*Kant กล่าวว่า " การลงโทษ ในทุกกรณี จะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำผิดเท่านั้น " เขายอมให้มีช้อยกเว้นจากหลักดังกล่าว 2 ประการ คืออาจผ่อนโทษให้ลดลงได้ หากปรากฏว่าเป็นการกระทบกระเทือนความรู้สึกของประชาชน และหากปฏิบัติโดยเคร่งครัดแล้วจะเป็นการลดจำนวนพลเมืองของรัฐมากเกินไป ซึ่งเดิมในสมัยก่อนก็มีหลัก " ตาต่อตา ฟันต่อฟัน " อยู่แล้ว รายละเอียดโปรดดูจาก อูททิส แสนโกศิก "หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ" อัยการนิเทศ 28(2509) หน้า 183.

ข. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence)¹⁹

ตามทฤษฎีนี้วัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดก็เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ เพื่อให้มีผลต่อตัวผู้กระทำผิดเอง (เพื่อให้เข็ดหลาบไม่กล้ากระทำอีก) และเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำผิดแล้วจะต้องได้รับโทษ เพื่อคนอื่น ๆ เกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดบ้าง

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า ขณะที่คนเราคิดตกลงใจจะกระทำผิดหรือไม่นั้น เขาจะเปรียบเทียบดีแล้วว่า การกระทำผิดจะมีผลดีมากกว่าผลเสีย จึงตกลงใจกระทำผิดลงไป แต่ถ้าเห็นว่าผลเสียมากกว่าผลดี เขาก็จะเลิกล้มความคิดที่จะกระทำผิดนั้น ดังนั้น จึงอาจป้องกันการกระทำผิดได้โดยกำหนดอัตราโทษ ซึ่งเป็นผลเสียที่ผู้กระทำผิดจะได้รับ ให้สูงกว่าผลดีที่เขาจะได้จากการกระทำผิด ผู้ที่คิดจะกระทำผิดจะได้เลิกล้มความตั้งใจ ไม่กล้ากระทำต่อไป

ค. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Reformation)²⁰

แนวความคิดของทฤษฎีนี้ คือประสงค์ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลที่ได้กระทำผิดมาแล้ว กลับกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ไม่ได้ประสงค์ให้มีผลถึงบุคคลอื่น

¹⁹ข้างแล้ว, หน้า 193-121

²⁰อุททิศ แสนโกศิก "หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ(ต่อ) อัยการ

โดยตรงด้วย มุ่งเน้นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแนวพฤติกรรม โดย
 เปลี่ยนแปลงตัวบุคคลผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้นเท่านั้น วิธีการปรับปรุงแก้ไขอาจำใช้แก่
 ผู้ต้องโทษในระหว่างคุมขัง เช่น การฝึกหัดอาชีพ , การให้การศึกษา ,
 การอบรมทางศาสนาและศีลธรรม , การรักษาพยาบาล วิธีนี้มักใช้ควบคู่
 กันไปกับวิธีการปรับปรุงแก้ไข คือ การจำคุกที่ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน
 (Indetermination sentence) ด้วยเหตุว่าการวัดความเป็นอาชญากร
 นำได้อยู่ที่การกระทำผิดโดยตรง แต่ควรที่จะพิจารณาว่าเขาเป็นอันตรายแก่
 สังคมเพียงใด ในการจะลงโทษผู้กระทำความผิดจะคำนึงถึงแต่เพียงการกระทำของ
 เขาอย่างเดียวไม่ได้ เพราะการกระทำผิดเป็นเพียงแต่สิ่งที่ยังบุคคลลักษณะ
 ของผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่งเท่านั้น Ferri เปรียบเทียบผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับ
 คนไข้ ซึ่งแพทย์ผู้รักษาจะไม่มีทางทราบเลยว่าเขาจะหายป่วยเมื่อใด Ferri
 เห็นว่าทฤษฎีของกฎหมายเกี่ยวกับการบัญญัติต่อผู้กระทำความผิด ที่ไม่ควรจะตายตัว
 เสมอไป แต่ให้เปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงว่า เขากลับตัวได้แล้วหรือไม่ อนึ่ง
 วิธีการจำคุกที่ไม่มีกำหนดเวลานี้ มักใช้ควบคู่กับการพักการลงโทษ (Parole)
 คือ ได้รับปลดปล่อยก่อนครบกำหนดโทษชั้นสูง ผู้ที่ได้รับปลดปล่อยจะต้องปฏิบัติ
 ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และอยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ ว่าเขา
 กลับตัวได้แล้วและไม่เป็นภัยต่อสังคม

ง. การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดอีก²¹

(Incapacitations)

²¹ข้างแล้ว, หน้า 334-337

ทฤษฎีนี้เห็นว่าการลงโทษควรมีวัตถุประสงค์นำมาให้ผู้กระทำผิดที่ถูก
ลงโทษ มีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีก โดยทำให้เขาหมดโอกาสในการกระทำผิดอีก
คือ ประหารชีวิต , คุมตัวผู้กระทำผิดไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือตลอดชีวิต
ดังนั้น จึงมีกฎหมายในหลายประเทศบัญญัติเพิ่มโทษผู้กระทำผิดหลายครั้งไม่ซ้ำ
หลาย บางประเทศมีกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งจำคุกผู้กระทำผิดติดกันที่เห็นว่า
ไม่มีทางแก้ให้คืนดีได้จนตลอดชีวิต

จ. การลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม²² (Social Protection)
แนวความคิดของทฤษฎีนี้ มีดังนี้

1. ควรจะมีการมองหาวิธีการดำเนินการกับผู้กระทำผิด อย่าง
เป็นระบบโดยมุ่งคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรม มากกว่าการลงโทษผู้กระทำผิด
เป็นรายบุคคล
2. นวัตกรรมคุ้มครองสังคมโดยปฏิบัติ โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมาย
อาญา เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อไป ซึ่งอาจกระทำได้โดย
การเคลื่อนย้ายและแยกผู้กระทำความผิดไปเสียจากสังคม หรือมีละนั้นก็โดยให้
การศึกษาเสียใหม่

²²เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา กฎหมายอาญา 1 ภาคทฤษฎี
ทั่วไป หน่วยที่ 8 - 15 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช) หน้า 514-515.

3. นโยบายทางอาญาของทฤษฎีนี้ ซึ่งมาจากสำนักป้องกันสังคม (Social Defence School) ส่งเสริมให้ใช้ระบบการขัดเกลาสังคมเป็นรายบุคคลมากกว่าเป็นรายกลุ่ม ในการป้องกันอาชญากรรม และในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

4. ถ้าหากแก้ไขให้กฎหมายอาญามีบทบัญญัติที่มีมนุษยธรรมยิ่งขึ้น ระบบการขัดเกลาทางสังคมก็อาจจะเกิดขึ้นได้ และกฎหมายอาญานั้นจะมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดในฐานะเป็นคน ไม่ว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกลงโทษทางอาญา

5. การทำให้กฎหมายอาญามีมนุษยธรรม และการพิจารณาพิพากษาตัวอย่างมีมนุษยธรรม ไม่ใช่เป็นการตื่นตัวทางมนุษยธรรมเท่านั้น แต่จะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ของอาชญากรรมและบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย

แนวความคิดดังกล่าวมีมานานแล้ว²³ ดังจะเห็นจาก มาตรา 176 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่พระเจ้าจักรพรรดิซาร์ที่ 5 ประกาศใช้ใน ค.ศ. 1532 และแนวคิดตามทฤษฎีนี้แตกต่างไปจากทฤษฎีการแก้ไขปรับปรุง ตรงที่ว่าทฤษฎีการแก้ไขปรับปรุงเป็นการลงโทษ แต่การป้องกันตามทฤษฎีคุ้มครองสังคมนี้เป็นการแก้ไข พื้นฟู ซึ่งหลายประเทศรับทฤษฎีนี้ไปใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 ในประเทศไทย เป็นต้น

²³อ้างแล้ว, หน้า 515

ดังนั้น จะเห็นว่า การลงโทษนั้น มีโทษที่สาหัส ๆ ถึง 5 โทษด้วยกัน ซึ่งจะแทรกอยู่ในแนวคิดของผู้ร่างกฎหมาย โดยไม่อาจแยกได้ชัดเจนว่า การลงโทษกัน ๆ อยู่ในแนวคิดของโทษฐานใดโทษฐานหนึ่งโดยเฉพาะ อนึ่ง การใช้มาตรการในการควบคุมตัวเพื่อฝึกอบรม บำบัด รักษา ผู้มั่วสุม ก็เป็นการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุว่าเป็นการปฏิบัติกาารใด ๆ ที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นถูกตัดเสรีภาพ อันเป็นการได้รับผลร้ายเช่นเดียวกับการลงโทษทางอาญาเช่นกัน ดังนั้น เมื่อนักเรียนสามารถกระทำความผิดได้ 2 ลักษณะ คือ ความผิดต่อสถานะ และความผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา ผู้เขียนจึงใคร่ขอแยกพิจารณา " ลักษณะโทษ " เป็นส่วน ๆ ดังนี้

ก. การลงโทษกรณีนักเรียนกระทำความผิดต่อสถานะ

เมื่อรัฐได้กำหนดว่า นักเรียนต้องประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่ตนสังกัดอยู่ และต้องแต่งกาย หรือแต่งเครื่องแบบตามระเบียบ ข้อบังคับ ของโรงเรียนและสถานศึกษา หรือตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การแต่งเครื่องแบบลูกเสือ, บุวกาชาติ, นักศึกษาวิชาทหาร ฯลฯ โดยห้ามไม่ให้แต่งกายหรือประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย หรือไม่เหมาะสมแก่สภาพของนักเรียน ซึ่งรัฐประกาศลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวไว้ 15 ลักษณะ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2515) ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2515 แล้ว เมื่อนักเรียนฝ่าฝืนหรือละเมิด รัฐก็ได้วางมาตรการลงโทษ ดังนี้

1. ครึ่งแรกให้ผู้บริหารโรงเรียน หรือหัวหน้าสถานศึกษา สอบสวนและอบรมสั่งสอน หรือลงโทษตามระเบียบหรือข้อบังคับ โดยกระทรวง ศึกษาธิการ ได้วางระเบียบว่าด้วยการลงโทษ นักเรียน นักศึกษา พ.ศ.2515 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522 ไว้เป็นหลัก ซึ่งสรุปลักษณะการลงโทษ ได้ 6 ประการ คือ ว่ากล่าวตักเตือน , เขียนดี , ทักท้วง , พักการเรียน , ให้ออกจากสถานศึกษา , คัดชื่อออกจากสถานศึกษา

2. กระทาคิดเป็นครั้งที่สองให้โรงเรียนสั่งลงโทษตามระเบียบ หรือข้อบังคับ และแจ้งผู้ปกครอง บิดามารดา มาให้สัญญาว่าจะอบรมสั่งสอน และควบคุมนักเรียนนั้น มิให้ฝ่าฝืน เช่นนั้นอีก

3. กระทาคิดเป็นครั้งที่สามให้โรงเรียนส่งตัวนักเรียน พร้อม รายงานการลงโทษที่ส่งมาไปยังสถานีตำรวจท้องที่ที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ และ ให้ข้าราชการตำรวจยศชั้น ร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป มีอำนาจออกหมายเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มาว่ากล่าวตักเตือน หรือเรียกประกันทัณฑ์บนว่าจะ ปกครองดูแลมิให้นักเรียนนั้นฝ่าฝืนอีก ซึ่งอาจกำหนดระยะเวลาได้ไม่เกินหนึ่งปี ซึ่งหากผิดทัณฑ์บน อาจปรับได้ไม่เกินห้าร้อยบาท

กรณีนี้มาใช้กับการที่ผู้ปกครอง บิดามารดา ไม่มา หรือมาแต่ไม่ ให้ สัญญาตามข้อ 2 ด้วย และหากผู้ปกครอง บิดามารดา ไม่มาทำทัณฑ์บนดังกล่าว มีความผิดอาจถูกปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทด้วย

4. กระทาคิดเป็นครั้งที่สี่ให้โรงเรียนส่งตัวไปยังคณะกรรมการ ควบคุมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ

เป็นผู้แต่งตั้ง เพื่อพิจารณาส่งตัวไปยังโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดย
เฉพาะเพื่ออบรมศึกษา านกรณีที่นักเรียนอายุไม่ครบ สิบแปด ปีบริบูรณ์
คณะกรรมการอาจส่งตัวนักเรียนนั้นไปยังสถานแรกรับเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์
หรือคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพและ
การสงเคราะห์เด็ก ต่อไปนี้

ดังนั้น ลักษณะลำดับการลงโทษที่ละชั้น โดยพิจารณาความถี่ของ
การกระทำผิดของนักเรียนอันถึงความผิดต่อสถานะนี้ รัฐได้วางไว้เป็นขั้นตอน
โดยในครั้งแรก บ่อยยาก็เป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ก่อน ซึ่งหากสถานศึกษา
ไม่ดำเนินการอย่างใด รัฐก็มีมาตรการทางการบริหารแก่สถานศึกษานั้น ๆ ตาม
ระเบียบกฎหมายเฉพาะ เช่น กรณีเป็นโรงเรียนของรัฐ หัวหน้าสถานศึกษา
เป็นข้าราชการครู ก็มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 กากับ
อยู่หรือกรณีเป็นโรงเรียนของเอกชนที่กระทรวงศึกษาธิการดูแลก็มีพระราชบัญญัติ
โรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 กากับอยู่ ซึ่งอาจลงโทษถึงขั้นพักใบอนุญาต
หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

เมื่อพิจารณาวิธีการลงโทษของฝ่ายบริหารที่มีต่อนักเรียนที่กระทำผิดต่อ
สถานะแล้ว จะเห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการใช้มาตรการลงโทษตามระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2515 ซึ่ง
ให้อำนาจแก่หัวหน้าสถานศึกษา หรือครูอาจารย์ที่หัวหน้าสถานศึกษามอบหมายใน
การใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ ซึ่งโทษมี 6 สถานคือ ว่ากล่าวตักเตือน, เขียน,
ทำทัณฑ์บน, สั่งพักการเรียน, ให้ออก, คัดชื่อออก โดยกำหนดคำว่า ลงโทษ

หมายถึงการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติผิดหรือฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาหรือของกระทรวงศึกษาธิการ หรือฝ่าฝืนกฎกระทรวงศึกษาธิการ ออกตามความมาประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสั่งสอนให้มีความประพฤติดี หรือเพื่อทำให้เช็ดถู

โทษที่จะใช้แก่นักเรียนที่กระทำผิดต่อสถานะ (Status Offence) อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของฝ่ายบริหาร ซึ่ง concept ของโทษดังกล่าวเพื่อไม่ให้เขาถลันตัวเป็นคนดีหรือเช็ดถูจนไม่กล้ากระทำผิดอีก แต่โทษที่ออกหรือตัดชื่อออกจากสถานศึกษาเป็นการลงโทษ เพื่อตัดไม่ให้เขามีโอกาสกระทำผิดอีก ซึ่งมีได้ผ่านเจตนาของรัฐ การลงโทษนักเรียนควรลงโทษเพื่อสร้างให้เขาเป็นคนดี มิใช่เป็นการกำจัดเขาให้ออกไปจากสังคมเพราะว่าหากเขาถูกกำจัดออกจากสังคมไปแล้ว เขาก็ไม่อาจจะกลับตัวเป็นคนดีได้

ข. การลงโทษกรณีนักเรียนกระทำผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา

ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 หมวด 4 เรื่องความรับผิดชอบทางอาญา มิได้กำหนดแบ่งแยกว่าลักษณะโทษอย่างใดที่ไว้พิจารณาแก่เด็กหรือนักเรียน เพียงแต่กล่าวไว้อย่างกว้างๆ ว่า เด็ก . . . หรือผู้ใด . . . ดังนั้น การพิจารณาในส่วนนี้จึงจำต้องพิจารณาจากอายุผู้กระทำผิดเป็นหลัก โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีเด็กอายุยังไม่เกิน 7 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73)

2. เด็กอายุเกินกว่า 7 ปี แต่ยังไม่เกิน 14 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ มาตักเตือนด้วยก็ได้

2.2 ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง สามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองไปโดยวางข้อกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ระวังเด็กนั้นไม่ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควร ซึ่งบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง จะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งพันบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดที่ตนเองบัญญัติไว้สำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลผู้นั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

2.3 านกรที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม 2.2 ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว เช่น เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง มาตรการ 56 ด้วยก็ได้ านกรที่เห็นว่าให้ ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นใด เพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

2.4 ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนี้ได้ ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น นอกจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน 2.2 ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้กับบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควร เพื่อดูแลอบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ านเมื่อบุคคลหรือองค์กรนั้นยินยอม านกรที่เห็นว่าให้บุคคลหรือองค์กรนั้น มีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะ เพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดหาให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือ

2.5 ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ยังจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าเด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน 2.2, 2.3, 2.4, 2.5 นั้นถ้าในขณะใด ภายใต้อายุระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาล โดยศาลผู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคล หรือองค์กรที่ศาลมอบตัวเด็ก เพื่อดูแล อบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงาน ว่า พฤติการณ์

เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74)

3. ผู้ใดอายุกว่าสิบสี่ปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมาย บัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาดังความผู้ผิดชอบ และถึงขั้นทั้งปวงเกี่ยวกับ ผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิจารณาลงโทษผู้หนึ่งหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่า ไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้จัดการตาม มาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่า สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดลง ึ่งหนึ่ง (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76)

อนึ่ง ในกรณีที่ศาลวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคล อื่นที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ระวังเด็กไม่ให้ก่อเหตุร้าย ตามความในมาตรา 74(2) ถ้าเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาในข้อกำหนด ศาลมีอำนาจบังคับบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ให้ชำระเงินไม่เกินจำนวนในข้อกำหนด นั้น ภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ถ้าบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็ก นั้นอาศัยอยู่ ไม่ชำระเงิน ศาลจะสั่งให้ปิดทรัพย์สินของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ เพื่อใช้เงินที่จะต้องชำระก็ได้

และในกรณีที่ศาลได้บังคับให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้น อาศัยอยู่ ชำระเงินตามข้อกำหนดแล้วนั้น ถ้าศาลมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่ง ที่ได้วางข้อกำหนดนั้นเป็นอย่างอื่น ตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 บรรดากฎ ก็ให้ข้อกำหนดนั้นคงใช้บังคับได้ต่อไปจนสิ้นเวลาที่กำหนดไว้ใน ข้อกำหนดนั้น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 77)

ดังนั้นจะเห็นว่าแม้ว่าจะวางโทษที่กฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มี
 โทษทางอาญาได้กำหนดไว้เช่นใด ศาลก็ย่อมมาชั่งตวงพิจารณาพิพากษาลงโทษ
 นักเรียนผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในเกณฑ์อายุ 7 - 18 ปีได้ ซึ่งจากการค้นคว้าแนวการ
 ลงโทษของศาลไทยแล้ว พบว่า ศาลไทยได้ใช้โทษฐานการแก้ไขปรับปรุงและ
 ทฤษฎีป้องกันสังคมประกอบกับคำพิพากษาดำเนินคดีทุกครั้ง เช่น คำพิพากษาของ
 ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง คดีหมายเลขดำที่ 221/2505 คดีหมายเลขแดง
 ที่ 244/2505 จำเลยซึ่งเป็นนักเรียนชั้น ม.2 ต้องหาดีอาชญาฐานลักทรัพย์ใน
 เคหะสถาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 และมาตรา 336 ศาล
 ได้พิพากษาให้มอบตัวจำเลยแก่บิดามารดาไปเพื่ออบรม ดูแล ควบคุมระมัดระวัง
 ฝึกให้จำเลยก่อเหตุร้ายหรือกระทำความผิดภายในกำหนด 2 ปี หากจำเลยไปก่อเหตุ
 ร้ายภายในกำหนดให้บิดามารดาของจำเลยทั้งสอง ชำระเงินต่อศาลครั้งละไม่
 เกิน 300 บาท และภายในเวลาดังกล่าว ให้จำเลยทั้งสองมารายงานตัวต่อ
 พนักงานคุมประพฤติ เพื่อสอบถามแนะนำตักเตือนในด้านความประพฤติและการ
 ศึกษาของจำเลยทุกระยะ 6 เดือนต่อครั้ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
 74, 75 คำพิพากษาของศาลอาญาคดีหมายเลขดำที่ 6278/2537 คดีหมายเลข
 แดงที่ 6621/2537 นายดำ(นามสมมุติ)นักเรียนชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียน
 อาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง ได้ครอบครองวัตถุระเบิด (ระเบิดพลาสติก)จำนวน 4 ลูก
 โดยมีเจตนาที่จะใช้ เป็นอาวุธในการประทุษร้ายนักเรียนโรงเรียนอื่นที่เคยมีเรื่อง
 ทะเลาะวิวาทกัน ศาลได้พิพากษาจำคุก 1 ปี ปรับ 30 บาท เห็นสมควรรอกการ
 ลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติโดย ให้จำเลยไปรายงานตัว
 ต่อพนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา ทุก 3 เดือนต่อครั้ง มีกำหนดเวลา 2 ปี

4. บทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะพิจารณาหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำผิดของนักเรียน โดยจะกล่าวเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ก. กองสารวัตรนักเรียน เป็นหน่วยงานของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการได้ตราระเบียบของกรมพลศึกษาว่าด้วยสารวัตรนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2515 เป็นอำนาจที่ใช้อำนาจรับการกระทำโดยมีสารสำคัญ ดังนี้

1. สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา ให้แต่งตั้งจากข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ข้าราชการส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล หรือบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาระดับกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควร (ข้อ 3)

2. สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา มีอำนาจหน้าที่ตรวจแนะนำ ตักเตือนและห้ามปรามนักเรียนและนักศึกษา มิให้ประพฤติตนไม่เหมาะสมแก่สภาพของนักเรียนและนักศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการหรือเพิ่มเติมไปยังทางผิดศีลธรรม วัฒนธรรม หรือประพฤติผิดกฎหมาย (ข้อ 6)

3. ในการปฏิบัติหน้าที่ให้สารวัตรนักเรียนและนักศึกษปฏิบัติอันควรกับลูกศิษย์ และมีอำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควร ดังต่อไปนี้

ก. นำตัวไปยังกรมพลศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ แล้วแต่กรณี ทำการสอบสวนเพื่อดำเนินการตามระเบียบหรือตามกฎหมาย

ข. มอบตัวให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเจ้าสังกัด เพื่อ
ดำเนินการสอบสวนและอบรมสั่งสอน หรือลงโทษตามระเบียบต่อไป

ค. ในกรณีที่ไปไม่สามารถจะดำเนินการตามข้อ 1 หรือ
ข้อ 2 ได้ ให้แจ้งโรงเรียน

เมื่อได้ดำเนินการประการใดแล้ว ให้แจ้งบิดามารดาหรือ
ผู้ปกครอง และหน่วยงานราชการเจ้าสังกัด โรงเรียนหรือสถานศึกษา ด้วย
(ข้อ 7)

ง. หากนักเรียนและนักศึกษาที่มีภริยาสองภรรยา เป็นที่น่า
สงสัยว่าจะมีบุตรที่ผิดกฏ หรืออาจอุทิศตัวที่ผิด หรือซ่อนเร้นไว้ เพื่อใช้ในการ
ประทุษร้ายก็ดี หรือมีวัตถุที่ต้องห้ามตามกฎหมายไว้ในครอบครอง ให้สารวัตร
นักเรียนและนักศึกษามีอำนาจดำเนินการตรวจค้นและยึดสิ่งเหล่านี้ได้ และนำ
นักเรียนหรือนักศึกษานั้น เพื่อดำเนินการตามกฎหมายหรือระเบียบต่อไป (ข้อ 8)

จ. หากเป็นความผิดร้ายแรง ให้สารวัตรนักเรียนและ
นักศึกษาแจ้งโรงเรียนหรือสถานศึกษา หน่วยราชการเจ้าสังกัด และเจ้าหน้าที่
ตำรวจท้องที่ทันที สำหรับในเขตกรุงเทพฯ ให้แจ้งกองกำกับการสวัสดิภาพเด็ก
และเยาวชนด้วย แล้วรายงานเหตุการณ์เพื่อกระทรวงศึกษาธิการทราบโดยด่วน
(ข้อ 9)

ฉ. ให้อธิบดีกรมพลศึกษา รักษาการให้เป็นไปตาม
ระเบียบนี้ (ข้อ 13)

ดังนั้นจะเห็นว่า ตัวสารวัตรนักเรียนและนักศึกษานั้นมีอำนาจหน้าที่
ตามระเบียบดังกล่าวเท่านั้น ซึ่งการแต่งตั้งเป็นสารวัตรนักเรียนและนักศึกษานั้น

ที่คัดเลือกจากตัวข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอาจเป็นครูอาจารย์ ฝ่ายปกครองของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน ครูพลศึกษา ซึ่งต้องปฏิบัติราชการมาแล้วที่ประจำอยู่แล้ว และลักษณะการแต่งตั้งก็จะผ่านกรมพลศึกษาตามระเบียบของกรมพลศึกษาว่าด้วย สारวัตินักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2515

ข. กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ได้ก่อตั้งในรูปแบบของ แผนกควบคุมเยาวชน ขึ้นตรงต่อกองกำกับการ 3 กองสวัสดิภาพเด็กและประชาชน กองตำรวจจราจร ใน พ.ศ.2497 ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็น กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมตำรวจ พ.ศ.2503 ซึ่งมีหน้าที่หลักสำคัญดังนี้²⁴

1. รวบรวมสถิติและประวัติของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
2. วิจัยหาสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และ พยายามแก้ไข
3. สอดส่อง สืบสวนความประพฤติ และป้องกันเด็กและ เยาวชนกระทำความผิด
4. ควบคุมตรวจตราสิ่งที่เป็นภัยต่อสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน
5. แนะนำและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชน แก่ผู้ปกครองและครูอาจารย์

²⁴ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยกำหนดหน้าที่การงานในราชการ

6. ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางความประพฤติ และแก้ไขเป็นรายบุคคลและติดตามผล
7. งานด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์และเยาวชนสัมพันธ์ งานพื้นที่
เข้าเฝ้าฯ ในเขตกรุงเทพมหานคร

โดยเจตนาในส่วนการประพฤตินิสัยของนักเรียน คือ ควบคุมความประพฤติของนักเรียนให้เป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 โดยการจัดทำรายชื่อยุติบัตรออกตรวจตราและควบคุมความประพฤติของนักเรียนที่หลบหนีการเรียนไปมีวสันตบุนหะ ดิมสุรา เสพยาเสพติด ประพฤติตนในทางอนาจารหรือมีความประพฤติเสื่อมเสียทางเกเร มีอาวุธ วัตถุระเบิดหรือเข้าไปมีวสันตสถานี่ต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ ศูนย์การค้า สถานบริการต่าง ๆ ตรวจตราจับกุมสิ่งผิดกฎหมาย หนังสือลามกอนาจารที่ยั่วเย้าเด็ก ท้าให้เด็กหรือนักเรียนประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสีย สืบหาแหล่งค้ายาเสพติดให้โทษ สารระเหย เพื่อดำเนินการจับกุม

ดังนั้นจะเห็นว่า กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนมีกฎหมายรองรับอำนาจการปฏิบัติหน้าที่ คือ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกรมตำรวจ พ.ศ. 2503 และ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 2 ลักษณะ 16 ด้วยเหตุเจ้าหน้าที่ยุติบัตรราชการเป็นข้าราชการตำรวจทั้งสิ้น

ค. เจ้าพนักงานตำรวจ กรณีนี้เป็นข้าราชการตำรวจงานหน่วยงานทั่วไป ซึ่งจะใช้อำนาจการปฏิบัติเกี่ยวกับนักเรียน 2 ส่วน คือ กรณีไม่เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือคดีอาญา และในส่วนที่เกี่ยวกับคดี โดยมีรายละเอียดปรากฏตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 2 ลักษณะ 16 ดังนี้

เมื่อตำรวจพบนักเรียนคนใด เกี่ยวเวร่อนอยู่ ณ สาธารณสถาน
ก่อนความว่าคดีให้แก่ผู้เสียหายมากที่สุด ประพฤติตนไม่สมควรแก่ สภาพของนักเรียน
กล่าวคือ

1. สูบบุหรี่ หรือเสพสุรา หรือเสพของเมาอย่างอื่น
2. ร่วมประเวณีหรือสมาคมกับหญิงนครโสเภณี
3. เล่นการพนันหรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายการพนัน
เช่น หยอดหลุม ทอยกอง ชั่วหุ้น ก้อโถก ตอกแง ตอกสตาจค์
4. เข้าบ้านสถานที่จำหน่ายสุรา urenไว้แต่พิสูจน์ได้ว่า
มิได้เข้าไปเสพหรือซื้อสุรา
5. เข้าบ้านโรงหญิงนครโสเภณี urenไว้แต่ผู้จัด
ทะเบียนอาศัยไว้
6. เข้าบ้านโรงรับจำนำ urenแต่จะเป็นผู้อาศัยอยู่ ณ
โรงรับจำนำ
7. แสดงกิริยาวาจาหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด
ที่ไม่สุภาพ
8. ประพฤติตนในทานองผู้สาว
9. เกี่ยวเตร่เวลากลางคืนระหว่างเวลา 22.00 น.
ถึง 04.00 น. ของวันรุ่งขึ้น urenแต่ไปกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือได้รับ
อนุญาตจากโรงเรียน เนื่องงานงานที่โรงเรียนมีกิจเกี่ยวข้อง
10. ไม่แต่งเครื่องแบบนักเรียน หรือเครื่องแบบอื่น
ที่ทางราชการกำหนดให้นักเรียนแต่ง เช่น เครื่องแบบลูกเสือ เป็นต้น(ข้อ 438)

านเมื่อนำตัวไปยังสถานีตำรวจที่ใกล้เคียงที่สุดแล้วให้พนักงานสอบสวน
คุมตัวไว้ แล้วแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง มารับตัวไป และให้ว่ากล่าว
บิดามารดาหรือผู้ปกครองนั้น านการที่ไปส่งมาให้นักเรียนเที่ยว เวรอนและประพาศ
ไม่สมควรดังกล่าว (ข้อ 439) และให้แจ้งกรมประชาสงเคราะห์ทราบทุกครั้ง
โดยกรมประชาสงเคราะห์ จะแจ้งพฤติการณ์ของนักเรียนนั้นไปยังกระทรวง
ศึกษาธิการทราบ และพิจารณาดำเนินการแก่นักเรียนตามอำนาจและหน้าที่ที่
ส่วนหนึ่งด้วย

ส่วนกรณีที่เกี่ยวข้องคดี หมายถึง เป็นกรณีที่นักเรียนกระทำผิดตาม
กฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา กรณีเช่นนี้เจ้าพนักงาน
ตำรวจจะดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหมวด 4
แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว พ.ศ.2534 ตั้งแต่มาตรา 49 จนถึงมาตรา 57 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้น
ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ หรือมีผู้ขอให้จับ
โดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์ไว้แล้ว หรือมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา
2. เจ้าพนักงานผู้จับกุมต้องแจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังสถานพินิจ
บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กอยู่อาศัย และต้องสอบสวนปากคำเด็ก
หรือเยาวชนให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง และให้ส่งตัวไปยังสถานพินิจ หรือ
ปล่อยชั่วคราว โดยมีประกันหรือไม่ประกันก็ได้ ซึ่งกรณีมีการร้องขอให้ปล่อย
ชั่วคราว ผู้อำนวยการสถานพินิจจะพิจารณาเพื่อสั่งการ

3. การเสนอสำนวนสอบสวนและความเห็นของพนักงานสอบสวนต่อพนักงานอัยการเพื่อเป็นฟ้อง ต้องเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม

กรณีที่กฎหมายให้อำนาจงานการคัดฟ้องได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน และไม่เกิน 2 ครั้ง

4. กรณีที่มีการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ต้องหา ห้ามมิให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นปะปนกับผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่

ดังนั้นวิธีปฏิบัติต่อนักเรียนที่เป็นเด็กหรือเยาวชนก็เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุกฎหมายมิได้แบ่งประเภทของเด็กหรือเยาวชนไว้ และจะเห็นว่ารัฐได้ใช้มาตรการทางกระบวนการทางอาญา โดยละมุนละม่อมมากกว่าใช้กับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยเหตุว่ารัฐ เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนมิได้ก่ออาชญากรรม โดยมีนิสัยที่ชั่วร้ายแต่เกิดจากการด้อยประสบการณ์ และความโง่เขลาเบาปัญญา มากกว่าที่มีนิสัยชั่วร้าย

ง. พนักงานอัยการ จะมีหน้าที่ดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยกฎหมายมิได้แบ่งประเภทว่าจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร จะปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนอย่างไร และพนักงานอัยการจะพิจารณาสิ่งคดีเฉพาะต่อความผิดกฎหมายอาญา หรือความผิดกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาเท่านั้น ส่วนความผิดต่อสถานะ (Status Offence) นั้นมิใช่หน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะพิจารณาแต่อย่างใด

จ. ผู้พิพากษา การพิจารณาเจ้าหน้าที่ของผู้พิพากษาที่เช่นกันกับอำนาจ
หน้าที่ของพนักงานอัยการ ตามหมวด 7 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน
และครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ตั้งแต่
มาตรา 67 ถึงมาตรา 107 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาที่มีต่อการ
พิจารณา , พิพากษา , กำหนดโทษแก่จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยสรุป
แล้ว รัฐต้องการวิธีที่ผ่อนปรนกว่าการพิจารณาคดีพิพากษาคดีที่จำเลยเป็นผู้ใหญ่
ดังจะเห็นจากมาตรา 82 เป็นต้น

ฉ. ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นองค์การ
ที่ปรึกษาภาคินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและ
เยาวชน ซึ่งกฎหมายได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่²⁵ ดังนี้

1. สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติ
ปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็ก
หรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ
บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็ก
หรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาล
2. สอดส่องความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนตามคำสั่งศาล
3. ควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้
ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

²⁵มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งและครอบครัวและวิธี
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2532

4. ส่งเคราะห์และบัญชี แก้วไข เด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย
5. จัดให้มีการตรวจ รักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ
6. จัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลและอบรม สั่งสอนเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในความควบคุม
7. สืบเสาะ ถามความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดหาแพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจร่างกาย สุขภาพ หรือจิตใจของผู้ความในกรณีศาลมีคำสั่งตามมาตรา 112
8. ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 117
9. ศึกษา ค้นคว้า ถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไป จัดทำสถิติการกระทำ ความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชน และเผยแพร่วิธีการป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งการกระทำตามคดีนั้น

10. ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนด โดยพระราชกฤษฎีกา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรการทางกระบวนการยุติธรรม

1. ทางสารบัญญัติ

ในการประพฤตินิสอบของนักเรียนนี้กฎหมายของประเทศ

ไทยได้กำหนดลักษณะการกระทำผิดไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

1. ความผิดต่อสถานะ (Status Offence)

ซึ่งปรากฏอยู่ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ประกอบกับกฎกระทรวง
ศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2515

2. ความผิดต่อกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษที่มีโทษ
ทางอาญา

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจะเห็นว่าพฤติกรรมมาดที่สังคมเห็นว่า
เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เป็นพฤติกรรมที่มีชอบอันนักเรียนจะพึงปฏิบัติ ไม่ว่า
ต่อตนเองหรือต่อผู้อื่น รัฐจะเป็นผู้กำหนดลักษณะพฤติกรรมนั้นว่าเป็นความผิด
ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะเห็นความแตกต่างหลาย
ประการดังนี้

ในประเทศญี่ปุ่น กฎหมายฉบับลงวันที่ 15 กรกฎาคม 1948
ว่าด้วยการกระทำความผิดของเด็ก²⁶ และกฎหมายฉบับลงวันที่ 1 เมษายน
1954 ว่าด้วยการคุมประพฤติ (Probation) ญี่ปุ่นมีแนวคิดที่ว่าจารีตประเพณี
ถูกต้องว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมายตามความหมายของกฎหมาย ปี 1875 รวมทั้ง
จารีตประเพณี ซึ่งไม่ขัดแย้งกับความสงบเรียบร้อยของมหาชนหรือศีลธรรมอันดี
(Public order or morality) ย่อมมีคุณค่าเป็นกฎหมาย แต่จะต้อง
ไม่มีกฎหมายนิติบัญญัติ ระบุปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นกฎหมาย และจะต้องเกี่ยวข้องกับ

²⁶ นะคะ โยะชิยุกิ, กฎหมายญี่ปุ่น การศึกษาเปรียบเทียบทาง
สังคม วัฒนธรรม แปลโดย พิเชษฐ เมาลานนท์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 346

กับเรื่องที่ยังอาจทำได้คือการบัญญัติกำหนดโทษนิติบัญญัติ หรือกฎข้อบังคับด้วย (ตามมาตรา 2) ผลจึงสรุปได้ว่าจารีตประเพณีจะมีสถานะเป็นย่อเกิดของกฎหมายที่ผู้พิพากษาสามารถนำไปปรับแก้ได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่ไม่ใช่บทบัญญัติของกฎหมายโดยแจ้งชัดเท่านั้น ดังนั้น ในกฎหมายประเทศญี่ปุ่น การปรับบทกฎหมายแก่การกระทำผิดของนักเรียน นอกจากจะพิจารณาจากตัวบทกฎหมายแล้ว รัฐ (โดยผู้พิพากษา) ยังสามารถนำจารีตประเพณีเข้ามาปรับใช้เป็นกฎหมายได้ ข้อนี้อาจพิจารณาถึงความแตกต่างของประเทศไทยได้หลายประการ คือ กรณีที่พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่กฎหมายมิได้ระบุว่าเป็นลักษณะการประพฤตินิষอบ ซึ่งอาจเกิดจากกฎหมายลำสมัย หรือเป็นข้อบกพร่องในการร่างกฎหมาย ฯลฯ ประเทศไทยไม่สามารถที่จะใช้อำนาจวิญญูณการบรรณาการยุติธรรมเข้าดำเนินการได้ เช่น ผู้คุมส่งเสริมให้นักเรียนกระทำผิด ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการจัดหา, เป็นธุระ, ส่งเสริมด้วยประการใด ๆ ให้นักเรียนกระทำผิด เช่น ญาตินักเรียนยกพวกตีกัน คุมขังนักเรียนหนีเรียน หรือประพฤติดังต่าง ๆ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2515 หรือนักเรียนอาจใช้เวลาช่วงเลิกเรียนเล่นเกมวิดีโอ ซึ่งเป็นลักษณะเกมกอดอยู่ตามศูนย์การค้า ซึ่งการกระทำเช่นนี้ไม่เข้าในข้อห้ามของกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 แต่ประการใด กรณีเช่นนี้รัฐไม่อาจเข้าดำเนินการได้ ซึ่งทั้ง ๆ ที่กรณีดังกล่าวอาจเป็นจุดที่นำไปสู่การประพฤตินิষอบอื่น ๆ ของนักเรียนได้ แต่ในประเทศไทยญี่ปุ่นรัฐสามารถนำจารีตประเพณี ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานในสังคมเข้าดำเนินการในลักษณะเป็นกฎหมายได้

านประเทศสหรัฐอเมริกา Standards and Goal 1976
National Advisory Committee on Criminal Justice ใน
Standard 10.3 , 10.8 เรื่อง Scope of Jurisdiction The
Families with Service Needs มีอำนาจพิจารณาเด็กที่กระทำความผิด
ต่อสถานะของตน ดังนี้²⁷

1. หนีออกจากบ้าน(Running away) หมายถึงหนีออกจากบ้านเกิน
24 ชั่วโมง (Standard 10.4)
2. หนีโรงเรียน ไม่ว่าจะหนีโรงเรียนเป็นครั้งคราว หรือหนี
โรงเรียนเป็นนิสัย ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวอาจเป็นโรงเรียนในสวนการศึกษา
ภาคบังคับของรัฐก็ได้ (Standard 10.5)
3. นำเอาจำนำอำนาจของพ่อแม่มาใช้โดยชอบด้วยกฎหมาย
(Standard 10.6)
4. ต้มสุรา หรือเสพของมีนเมา (Standard 10.7)
5. มีพฤติกรรมกระทำความผิดในกรณีเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี
ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการมีรุนแรง (Standard 10.8) ซึ่ง
Standard and Goal 1976 นี้ สหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้แต่ละรัฐต่าง ๆ ออก
กฎหมายของตนเองให้สอดคล้องตรงกัน ซึ่งบางรัฐอาจแตกต่างออกไปบ้าง เช่น
กฎหมายของมลรัฐ New York ได้กำหนดว่า person in need of

²⁷Peter C. Kratcoski and Lucille Dunn Kratcoski
Juvenile Delinquency, pp. 32.

Supervision คือชายที่อายุต่ำกว่า 16 ปี และหญิงที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่ง
 ไม่ได้ไปโรงเรียนตามกฎหมายการศึกษา (ตาม มาตรา 65) หรือเป็นบุคคล
 ที่แก้ไขแล้ว บกครองไม่ได้ อยู่น่าเชื่อใจหรือประพฤติผิดเป็นนิสัย
 และอยู่น่าเชื่อใจควบคุมที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง โดย
 านประเทศสหรัฐอเมริกา มิได้มีกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการกำหนดสถานะของ
 นักเรียนเช่นเดียวกับประเทศไทยแต่ใช้กฎหมาย Standard and Goal 1976
 เป็นแม่แบบให้ลรัฐถือกำหนดตาม แต่อย่างไรก็ตาม านลักษณะความเชื่อ
 ของคนอเมริกัน เชื่อว่าการศึกษาเท่านั้นที่ทำให้ประชากรของเขาเป็นคนที่ส
 คุณภาพ และเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความสำเร็จในชีวิต เขาจึงได้กำหนด
 " ลักษณะการหนีเรียน " เป็นจุดสำคัญในการระบุว่าเป็นความผิดต่อสถานะของ
 เด็ก และ " การไม่เชื่อฟังบิดามารดา " จนบิดามารดาไม่สามารถปกครอง
 ต่อไปได้ ก็เป็นความผิดต่อสถานะของเด็กเช่นกัน ซึ่งกรณีนี้ ประเทศไทยมิได้
 ระบุไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2515

อนึ่ง จาก Standard 10.8 ได้ระบุว่าความผิดต่อสถานะของเด็ก
 คือ การที่มีพฤติการณ์กระทำความผิด านกรณีเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งมีพฤติการณ์
 ดังกล่าวเป็นกรณีรุนแรงนี้ มิได้ระบุแน่ชัดว่าอย่างไรเป็นการกระทำความผิดของเด็ก
 และขนาดเท่าใดถือว่าเป็นกรณีรุนแรง โดยประเทศสหรัฐอเมริกาก็อระบบ
 กฎหมาย Common Law ซึ่งจะพิจารณาตาม Case ที่มีการพิพากษาแล้ว และ
 ผู้พิพากษาที่อาจพิจารณาในข้อกฎหมายโดยใช้ดุลยพินิจเองได้ ซึ่งผู้พิพากษาที่ใช้
 ระบบจารีตประเพณี และแนวความเชื่อของสังคม เข้ามาประกอบการ
 พิจารณาด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงระบบการกำหนดลักษณะความผิดต่อสถานะของนักเรียน หรือเด็กของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นว่าเป็นระบบที่ตั้งต้นจากระบบจารีตประเพณีนั่นเอง ซึ่งรัฐโดยผู้พิพากษา หรือ Families with Service Needs สามารถปรับเข้ากับข้อเท็จจริงใด ๆ ได้ ทั้งนี้ก็พิจารณาถึงความสงบสุขของสังคม และการยอมรับของบุคคลในสังคมส่วนใหญ่นั้นเอง

กรณีความผิดต่อกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา โดยที่ประเทศไทยใช้กฎหมายแบบประมวลกฎหมาย ซึ่งพฤติการณ์ใด ๆ ที่เป็นความผิดอาญา รัฐได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาซึ่งอาจอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา หรือกฎหมายอื่นๆ ก็ได้ระบุลักษณะความผิดไว้อย่างชัดเจน โดยการพิจารณาว่าลักษณะใดเป็นความผิดอาญานั้น จำต้องพิจารณาถึงโครงสร้างของความผิดทางอาญาซึ่งประกอบด้วยความผิดอาญาและโทษ ความผิดอาญาคือ การกระทำที่ควรลงโทษ เป็นสิ่งที่กฎหมายเห็นว่าไม่สมควร เกี่ยวกับการกระทำ ส่วนโทษเป็นสิ่งที่กฎหมายเห็นว่าไม่สมควร เกี่ยวกับตัวผู้กระทำอันเนื่องจากการที่เขาได้กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดกฎหมาย ความชอบธรรมในการลงโทษอยู่ที่ว่าผู้กระทำรู้ว่าเป็นความประสังข์ของสังคมเช่นนั้นเขาต้องรับโทษเพราะว่าเขาต้องถูกตำหนิ เนื่องจากการกระทำนั้นได้หรือมี "ความชั่ว" ดังนั้นผู้ที่จะต้องรับโทษตามกฎหมาย ต้องกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว การกระทำของเขาต้องเป็นความผิดและเขาต้องมีความชั่วด้วย²⁸ การจำแนกความชั่วของผู้กระทำผิด ในการ

²⁸คจิต ๗ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 7-8

กระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนมักจะมองที่ความผิดชอบเท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้ว โครงสร้างที่สำคัญในการพิจารณาเกี่ยวกับความผิดทางอาญา ต้องพิจารณาที่ "องค์ประกอบ" "ความผิด" และ "ความชั่ว"

เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ผู้พิจารณามักจะมุ่งพิจารณาถึงเจตนา หรือมูลเหตุชักจูงใจ ซึ่งกรณีเช่นนี้กฎหมายไทยมิได้แยกลักษณะของเจตนา หรือ มูลเหตุชักจูงใจ จึงทำให้ศาลพิจารณาโทษแก่ผู้กระทำความผิดในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น เด็กที่กระทำความผิดโดยมีเจตนาจะกระทำความผิดอย่างชัดเจน และมีมูลเหตุชัก จูงใจให้กระทำความผิด กับเด็กที่กระทำความผิดเพราะตามเพื่อนหรือแรงยุยงส่งเสริม จากภายนอก มิได้เกิดจากแรงผลักดันจากมูลเหตุชักจูงใจของตน และการที่ เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเพราะมีนิสัยเลวร้าย วัฏก็พิจารณาลงโทษเขาน ในลักษณะเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั่นเอง เช่นนี้ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่ กระทำความผิดเพราะมีนิสัยเลวร้ายได้ใจ คิดว่าตนเองมีสิทธิในการกระทำความผิด ด้วย เหตุตนเป็นเด็ก กฎหมายได้ยกเว้นโทษจำคุกไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง ทำให้ก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงได้

อนึ่ง กรณีที่มีผู้ยุยงส่งเสริม หรือให้ความช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ านการที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดกฎหมาย ถือเป็นเหตุส่วนตัว (ประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 83 - 89) เช่น ก.จ้างเด็กอายุ 13 ขวบ ให้เอา ยาพิษไปใส่ถ้วยกาแฟของพ่อ ก. เพื่อหวังฆ่าพ่อของตนเองและเด็กนั้นก็ทำตาม เด็กไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 แต่ ก. มีความผิด ฐานฆ่าคนที่เป็นบุพการีของตน ก.ย่อมต้องรับโทษหนักขึ้น ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 289 (1)

ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้แยกพิจารณาว่า ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือ เป็นนักเรียน เพียงแต่กำหนดฐานอายุของผู้กระทำความผิดไว้ กล่าวคือ อายุต่ำกว่า 7 ปี ไม่ต้องรับโทษ , อายุตั้งแต่ 7 ปี ถึง 14 ปี ไม่ต้องรับโทษ แต่อยู่ ภายใต้อำนาจของศาลอาญา มาตรา 74 , อายุ 14 ปี ถึง 17 ปี พิจารณาลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง, อายุกว่า 17 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ศาลอาจลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลง หนึ่งสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

อนึ่ง ในส่วนการพิจารณาเพิ่มโทษ ในหมวด 8 ว่าด้วยการกระทำความผิดอีก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 ถึง มาตรา 94 ได้ กำหนดว่าความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในขณะที่มีอายุยังไม่เกิน 17 ปีนั้น ไม่ว่าจะกระทำความผิดครั้งก่อน หรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษ ตามความในหมวด 8 นี้

อนึ่ง ในส่วนกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา เช่น พระราชบัญญัติ วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2535 , พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่อง กระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 , พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 , พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 , พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 , ในมาตรา 17 แห่งประมวล กฎหมายอาญาได้บัญญัติให้นำความในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาไปใช้ ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้ เป็นอย่างอื่น ซึ่งความนี้ย่อมครอบคลุมถึง ตัวการร่วม , ผู้ก่อให้กระทำความผิด , ผู้สนับสนุน ด้วย

ส่วนานกฎหมายของต่างประเทศ ในส่วนกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญา เฉพาะกรณีนักเรียนนั้น ไม่ปรากฏว่ามีเป็นกรณีพิเศษ ส่วนนี้จะคล้ายคลึงกับประเทศไทย คือบัญญัติเป็นส่วนกว้าง ๆ ว่า ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน โดยนำเอาอายุเป็นเครื่องพิจารณา ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในตอนแรก ส่วนบทบรรเทาโทษเช่นกฎหมายไทยนั้น การพิจารณาของศาลต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ใช้ระบบการพิจารณาโดยมีลูกขุน จะปล่อยให้ไปตามดุลยพินิจของผู้พิพากษาในการพิจารณากำหนดโทษ

ประเด็นการพิจารณาเกี่ยวกับผู้ยุ้ง ส่งเสริม หรือ สนับสนุน , ตัวการร่วมในการกระทำความผิดทางอาญาของนักเรียน หรือ เด็กเยาวชนนั้น ในประเทศอังกฤษได้แบ่งความผิดอาชญาชนิด Indictable²⁹ ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1 felony 2 Treason และ 3 misdemeanour โดยในความผิดทั้งสามประเภทนี้ ความผิดประเภท felony เท่านั้น ที่มีการแยกให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกัน อาจแบ่งชั้นของผู้กระทำความผิดออกเป็น ตัวการ และ ผู้สนับสนุน (Principal and accessory) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องงานการกระทำความผิดที่เป็นความผิดประเภท Treason และ Misdemeanour นั้นถือว่าทุกคนเป็นผู้กระทำความผิดทั้งหมด ไม่มีการแบ่งชั้น ซึ่งในการแบ่งแยกตัวการของกฎหมายอังกฤษ จะแบ่งเป็น 2 กรณี คือ (1) Principal in the first

²⁹เอก อังสนานนท์ รตอ. "ความผิดในคดีทางอาญาของผู้สนับสนุน" (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์บัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529) หน้า 64.

degree คือผู้ที่กระทำความผิดอาญาที่แท้จริง หมายถึง ผู้ที่มีเจตนาร้าย และได้กระทำความผิดด้วยตนเอง (2) Principal in the second degree คือผู้ที่อยู่ด้วยในเวลาและผู้อื่นกระทำความผิด felony และได้ช่วยเหลือหรือยุยงในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดนั้น และตามกฎหมายอังกฤษ การแบ่งผู้สนับสนุนไม่ว่าจะเป็น accessory before the fact ต่างต้องรับผิดชอบเท่ากับผู้เป็นตัวการในการกระทำความผิด

2. ทางสัพัญญัติ

เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดว่า พฤติกรรมใดเป็นความผิดต่อสถานะ หรือความผิดตามกฎหมายอาญา หรือกฎหมายพิเศษที่ไม่โทษทางอาญาแล้วก็ต้องพิจารณาถึงกระบวนการยุติธรรม (Due of Process) ที่มีต่อผู้กระทำความผิด ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนขอแยกพิจารณาเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ก. การพิจารณาคำเนินการต่อนักเรียน ที่กระทำความผิดต่อสถานะ (Status Offence)

1. เมื่อนักเรียนแต่งกายหรือประพฤติตนฝ่าฝืนตามที่กฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2515 เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือสารวัตรนักเรียนจะนำตัวไปมอบตัวหน้าสถานศึกษา เพื่อดำเนินการสอบสวนและอบรม สั่งสอน หรือลงโทษ ตามระเบียบหรือข้อบังคับ ซึ่งอาจแจ้งด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือก็ได้ กรณีที่ไม่อาจนำตัวไปมอบได้ เมื่อได้อบรมสั่งสอน หรือลงโทษนักเรียนแล้ว โรงเรียนแจ้งให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองว่ากล่าวตักเตือนอีกชั้นหนึ่งด้วย ซึ่งการลงโทษนักเรียนนั้น โรงเรียนจะต้อง

ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียน นักศึกษา พ.ศ.2515 โดยเคร่งครัด

2. หากนักเรียนนั้นฝ่าฝืนตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2515 อีกเป็นครั้งที่สอง โรงเรียนจะสั่งลงโทษตามระเบียบหรือข้อบังคับ และแจ้งให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มาให้สัญญาว่าจะอบรมสั่งสอนและควบคุมนักเรียนนั้น มิให้ฝ่าฝืนเช่นนั้นอีก

3. หากนักเรียนฝ่าฝืน ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2515 อีกเป็นครั้งที่สามหรือบิดา มารดา หรือผู้ปกครองไม่มาหรือมา แต่ไม่มาให้สัญญาตามข้อ 2 โรงเรียนจะส่งตัวนักเรียน นั้น ไปยังสถานเฝ้าระวังงานห้องที่โรงเรียนตั้งอยู่ และให้นายตำรวจตั้งแตยศ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจออกหมายเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มา ว่ากล่าวตักเตือน หรือเรียกประกันทัณฑ์บนว่าจะปกครองดูแลมิให้นักเรียน ฝ่าฝืนอีก โดยอาจมีกำหนดไม่เกินหนึ่งปี หากผิดทัณฑ์บนให้ปรับได้ไม่เกิน ห้าร้อยบาท

4. หากนักเรียนฝ่าฝืน ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2515 เป็นครั้งที่สี่ ให้โรงเรียนส่งตัว ไปยังคณะกรรมการควบคุมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เพื่อพิจารณาส่ง ตัวไปยังโรงเรียนที่จัดชั้นโดยเฉพาะ เพื่ออบรมศึกษา หรือกรณีนักเรียนนั้นมีอายุ ไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ คณะกรรมการควบคุมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา จะส่งตัวไปยังสถานแรกรับเด็กเพื่อการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพที่ เหมาะสมตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพและการสงเคราะห์เด็ก ต่อไปได้ โดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือ

นักศึกษา พ.ศ.2515 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522 ได้กำหนดวิธีการ
 ลงโทษไว้ดังนี้ การลงโทษนักเรียนที่อยู่ควบคุมพิณิจของหัวหน้าสถานศึกษาหรือ
 ครู อาจารย์ ที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาหมาย ที่จะดำเนินการตามความ
 เหมาะสมดังต่อไปนี้

- ก. ว่ากล่าวตักเตือน
- ข. เขียน
- ค. ทำทัณฑ์บน
- ง. สั่งพักการเรียน
- จ. ให้ออก
- ฉ. คัดชื่อออก

ซึ่งมาตรการลงโทษตาม (ก), (ข), (ค) ให้นำใช้แก่นักเรียนที่อยู่
 ภายใต้งบบังคับตามกฎหมายว่าด้วยประถมศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด
 รูปแบบการลงโทษแต่ละประเภทไว้ชัดเจน เช่น การเขียน โดยข้อ 6³⁰ ได้
 กำหนดว่าการเขียน ใช้สำหรับความผิดที่นักเรียนฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับของ
 สถานศึกษา หรือประพฤติตนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน ตามกฎกระทรวง
 ศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 สั่ง ๓ วันที่ 28 มิถุนายน 2515 ที่ออกตามความใน
 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 การเขียนให้เขียนด้วยไม้เรียว เหล็กกลม
 กลางผิวเรียบ เส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 0.7 เซนติเมตร ที่บริเวณก้น หรือ

³⁰ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา
 พ.ศ. 2515 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522.

ชาว่อนก่อนจบด้านหลัง มีเครื่องแต่งกายรองรับ กำหนดเขียนไม่เกินหกที่ โดย
 ำให้หัวหน้าสถานศึกษาหรือครู อาจารย์ ที่หัวหน้าสถานศึกษามอบหมายเป็นผู้เขียน
 การเขียนต้องกระทำในที่เปิดเผยและในลักษณะที่ถือว่ากล่าวสั่งสอนให้เช็ดหลาบ
 ไม่ประพฤติชั่ว และกลับตัวเป็นคนดีต่อไป และกำหนดไว้ว่าการลงโทษนักเรียน
 นั้น ห้ามลงโทษด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ
 หรือด้วยความพยาบาท หรือลงโทษนักเรียนที่กำลังเจ็บป่วย หรือกำลังมี
 ำตุหากระทบกระเทือนใจอย่างแรง และำให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนด้วย
 การลงโทษนักเรียนให้เป็นไปเพื่อว่ากล่าว สั่งสอน โดยเจตนาที่จะแก้ไขนิสัยและ
 ความประพฤติไม่ดีของนักเรียน ำให้รู้สำนึกในความผิด ละเว้นการประพฤติชั่ว
 และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป (ข้อ 11) และกำหนดให้กรม ฯ *
 วางระเบียบว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนในสถานศึกษา ในสังกัด
 ของตนได้ตามที่เห็นสมควร

ดังนั้นเมื่อพิจารณาวิธีดำเนินการต่อนักเรียนที่กระทำผิดต่อสถานะของ
 ตนแล้ว จะเห็นว่า รัฐำใช้มาตรการทางการบริหารทั้งสิ้น ไม่ปรากฏว่ามีคดี
 ลักษณะกระทำผิดต่อสถานะของนักเรียนขึ้นสู่การพิจารณาของศาลไทย ด้วยเหตุ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*กรม ฯ ในกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 14 กรม แต่กรม ฯ
 ที่มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาในสังกัดของตน มี สำนักงานคณะกรรมการประถม
 ศึกษาแห่งชาติ (สพช.) , กรมสามัญศึกษา , กรมอาชีวศึกษา , สำนักงานคณะกรรมการ
 การจัดการศึกษาเอกชน , กรมการฝึกหัดครู , กรมพลศึกษา , กรมศิลปากร

ว่ารัฐมีความประสงค์ที่จะให้การศึกษาดังกล่าวได้รับการบำบัดเยียวยาโดยสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งหากเป็นกรณีที่รุนแรงหรือเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จึงยอมให้สถาบันอื่นเข้าดำเนินการ คือ ตำรวจ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การกระทำผิดต่อสถานะของนักเรียนไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน แต่กำหนดการกระทำผิดต่อสถานะของเด็กเยาวชนแทน โดย Standard and Goal 1976 ได้วางกำหนดลักษณะการกระทำผิดต่อสถานะของเด็ก, เยาวชน 5 ลักษณะด้วยกัน คือ³¹

1. หนีออกจากบ้าน (Running Away) หมายถึงหนีออกจากบ้านเกิน 24 ชั่วโมง (Standard 10.4)
2. หนีโรงเรียน ไม่ว่าจะหนีโรงเรียนเป็นครั้งคราว หรือหนีโรงเรียนเป็นนิสัย (Standard 10.5)
3. ไม่เอาเงินในอำนาจของพ่อแม่มาใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย (Standard 10.6)
4. ดื่มสุรา หรือเสพของมึนเมา (Standard 10.7)
5. มีพฤติการณ์กระทำผิดอันกรณีเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นกรณีรุนแรง (Standard 10.8)

ในสหรัฐอเมริกาได้มี The Role of Law in Education Reform ในปี ค.ศ.1988 เป็นเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติต่อปัญหาเด็กนักเรียนที่กระทำผิดต่อกฎ

³¹Peter C.Kratcoski and Lucille Dunn Kratcoski
Juvenile Delinquency, pp. 32.

ระเบียนของโรงเรียนซึ่งถือเป็นการพิจารณาความผิดทางวินัยแก่นักเรียน และจะเริ่มต้นการสืบสวนตามข้อเท็จจริงและสอบสวนจนกระทั่งศาลจะพิจารณาคดีนี้ หากข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นความผิดที่รุนแรง ซึ่งจำต้องลงโทษผู้ปกครอง บิดา หรือมารดาของนักเรียนดังกล่าว* ดังนั้น จะเห็นว่ากระบวนการพิจารณาความผิดทางวินัยของนักเรียนนี้ นอกจากนักเรียนจะถูกลงโทษ ไม่ว่าโดยการตัดคะแนน

*มีการตัวอย่าง 2 กรณี คือ

1. New Jersey v.T.L.O. 496 U.S. 325, 105 S.Ct. 733, 83 L.Ed. 2d 720 (1985) ผู้พิพากษา White เป็นผู้ตัดสิน มีนักเรียนหญิงจาก Piscataway High School ใน Middlesex County, N.J. ได้แอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำของโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นความผิดอย่างร้ายแรง และถูกจับได้ นาย Choplick ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการสอบสวน และมีการค้นกระเป๋าของนักเรียนดังกล่าว และพบบุหรี่อีกหลายมวน จึงทำการสอบสวน และส่งเรื่องให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้ปกครองของนักเรียนดังกล่าว รายละเอียดโปรดดู Mack G Yudof, David L. Kirp and Betsy Levin, Educational policy and the Law, pp. 337-342

2. ในรัฐเวสต์ เวอร์จิเนีย นางบีวา วิลเคนสัน ถูกศาลพิพากษาตัดสิทธิ์จำคุก 100 วัน กรณีบุตรสาวของนางบีวา ซึ่งมีอายุ 8 ปี ได้หนีเรียน เมื่อโรงเรียนได้รายงานต่อศาลรายละเอียดโปรดดูหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ (16 มิถุนายน 2537): 35

ความประพฤติ, ปวันหรือตัดชื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผู้ปกครอง บิดามารดาของนักเรียนเหล่านั้น ก็ยังต้องรับผิดชอบต่อความประพฤติของนักเรียนเหล่านั้นด้วย และกระบวนการพิจารณาจะเป็นไป โดยศาลของเมืองต่าง ๆ

ข. การพิจารณาดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนหรือไม่เป็นนักเรียน ที่กระทำผิดต่อกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญานับตั้งแต่อังกฤษจัดตั้งวิธีพิเศษเพื่อพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ตาม Jurisdiction Act 1879³² โดยให้ศาล Magistrates เป็นผู้พิจารณาพิพากษาและนำวิธีคุมประพฤติมาใช้ในศาลดังกล่าว ตาม Criminal Justice Act 1948 (Section 3) และวิธีฝึกฝนแก้ไข, กักขัง เพื่อป้องกันสำหรับผู้กระทำผิด (Section 4) จนกระทั่งสหรัฐอเมริกาแนะนำแนวคิดดังกล่าวไปประกาศใช้จนสามารถจัดตั้งศาลเฉพาะในการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชน ที่เมืองคุก (Cook) ในชิคาโก มลรัฐอิลลินอยด์ ซึ่งต่อมามลรัฐต่าง ๆ ก็ตรากฎหมายในลักษณะดังกล่าวขึ้นมากมาย เช่น The Detroit Juvenile Court Act , The Colorado Act of 1909, The Welfare and Institutional Code 1937 เป็นต้น และประเทศไทยได้รับแนวคิดดังกล่าวจากประเทศเหล่านี้ จนประกาศจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ซึ่งต่อมาได้แก้ไขเป็นพระราชบัญญัติ

³²We. Cavenagh. Juvenile Courts, the child and the Law, pp. 102-107.

จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดเขตอำนาจศาล ลักษณะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว วิธีพิจารณาในคดีอาญา วิธีการลงโทษเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด ตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สถานพินิจ หน่วยงานคุมประพฤติ เป็นต้น

เมื่อแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นลักษณะผ่อนปรนแก่ผู้กระทำความผิด ด้วยเหตุเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดโดยสาเหตุต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 และสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ วิธีการลงโทษจึงอยู่ในลักษณะการฝึกฝนอบรมมาให้เขากลับตัวเป็นคนดี ซึ่งตรงกับหลัก *Parens Patriae* นั้นเอง

การพิจารณาศาลเยาวชนและครอบครัว มิได้แบ่งแยกประเภทเด็กหรือเยาวชนว่ามีสถานภาพเช่นใด เมื่อมีการฟ้องโดยพนักงานอัยการแล้ว ศาลเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาเป็นการลับโดยไม่มีเปิดเผยต่อสาธารณชน ผู้ปกครอง, บิดามารดา, ครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมาให้ปากคำต่อศาล เพื่อศาลจะพิจารณาใช้มาตรการในการลงโทษ หรือ วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้น ทั้งนี้ศาลจะพิจารณารายงานการสืบเสาะความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนคนนั้นด้วย

มาตรการทางการบริหารและสังคม

1. ทางการบริหาร

โดยรัฐมีหน้าที่ในการทำให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนของ

ชาติตามกฎหมายการศึกษาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในแง่ พระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาในระดับต่าง ๆ ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่ใน การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งในส่วนนี้ โดยเหตุที่รัฐมีแนวการ ศึกษาในหลายหลายสาขาวิชาชีพ จึงมีหน่วยงานของรัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในแง่การวางนโยบายการศึกษา , การวางหลักสูตร , การดำเนินการการศึกษา การควบคุมบังคับบัญชาผู้ปฏิบัติหน้าที่หลายหน่วยงาน เช่น การพยาบาล, ป่าไม้ ตำรวจ ฯลฯ โดยในส่วนนี้จะกล่าวเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น ด้วย เหตุตามความหมายของคำว่า นักเรียน ได้จำกัดความเพียง เป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ ในระดับการศึกษาภาคบังคับ จนถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทั้งสายสามัญและ สายอาชีพ อยู่ในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนประชาบาล หรือโรงเรียนราษฎร์ เท่านั้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงเป็นหน่วยงานหลัก ของรัฐที่มีภารกิจต้องรับผิดชอบในการดูแล ควบคุม พฤติกรรมของนักเรียน การประพฤตินิสัยของนักเรียน ที่กระทรวงศึกษาธิการดูแลนั้น จะครอบคลุม ไปถึงการกระทำผิดต่อสถานะ (Status Offence) ของนักเรียน ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการมีกรม ๆ ที่ต้องดูแลพฤติกรรมนักเรียน ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

มีหน้าที่ควบคุม ดูแลการปฏิบัติราชการของกรมต่าง ๆ ที่สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในส่วนนี้จะมีสำนักผู้ตรวจราชการกระทรวง ๆ , กองนิติการ , สำนักงานกิจการพิเศษ โดยเฉพาะฝ่ายป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด เวิร์ดเอดส์ และชีวิตครอบครัว เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 กรมอาชีวศึกษา

มีหน้าที่ดูแล ควบคุม ปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาระดับวิชาชีพ ของนักเรียนในระดับการศึกษา บวช., บวส. ซึ่งมีโรงเรียนหรือวิทยาลัย ใน สังกัด จำนวน 223 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ทั่วประเทศ มีหน่วยงานรับผิดชอบในส่วนการ ประพฤติมิชอบของนักเรียน ดังนี้ สำนักงานเลขาธิการกรม โดยเฉพาะอธิบดี และรองอธิบดีผู้รับผิดชอบ, สำนักงานโครงการพิเศษโดยเฉพาะฝ่ายกิจกรรม นักเรียน นักศึกษากองการศึกษาอาชีพ, กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, กองวิทยาลัย เทคนิค, กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)

มีหน้าที่ดูแล ควบคุม ปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาระดับประถม ศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย ตลอดจนการศึกษาขยายโอกาสในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนในสังกัด 3127 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ทั่วประเทศ มีหน่วยงานรับผิดชอบในส่วนการประพฤติมิชอบของนักเรียน³³ ดังนี้ สำนักงาน เลขาธิการกรม โดยเฉพาะเลขาธิการและรองเลขาธิการ ผู้รับผิดชอบ และ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ

1.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.)

มีหน้าที่ดูแล ควบคุม ปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาทุกระดับชั้นที่

³³มาตรา 25และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยดำเนินการตาม พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 832 โรง มีหน่วยงานรับผิดชอบ ในส่วนการประพฤตินิสัยของนักเรียน ดังนี้ สำนักงานเลขาธิการกรม โดยเฉพาะเลขาธิการและรองเลขาธิการ ผู้รับผิดชอบ และงานนิติการ กองโรงเรียนสามัญศึกษา, กองโรงเรียนอาชีวศึกษา, สำนักงานการตรวจราชการกรม

1.5 กรมสามัญศึกษา

มีหน้าที่ดูแล ควบคุม ปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (มีบางส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีระดับประถมศึกษาด้วย) ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนจำนวน 2,178 โรง มีหน่วยงานรับผิดชอบในส่วนการประพฤตินิสัยของนักเรียน ดังนี้ สำนักงานเลขาธิการกรม โดยเฉพาะอธิบดีและ รองอธิบดี ผู้รับผิดชอบ สำนักผู้ตรวจราชการกรม, กองการเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะฝ่ายวินัยและนิติการ, กองการมัธยมศึกษา, กองการศึกษาพิเศษ, สำนักงานโครงการพิเศษ โดยเฉพาะฝ่ายส่งเสริมงานคุณภาพชีวิตและสังคม, หน่วยงานพิเศษ โดยเฉพาะฝ่ายบริหาร และการจัดการ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

1.6 กรมพลศึกษา

มีหน้าที่ดูแล ควบคุม กองสารวัตรนักเรียน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ และประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 132 ซึ่งปฏิบัติการทำงานส่วนกลาง(กรุงเทพมหานคร) และส่วนภูมิภาค (ต่างจังหวัด)

เนื่องจากข้าราชการผู้ปฏิบัติราชการที่เกี่ยวกับการประพุดติมิชอบของนักเรียนโดยตรง เป็นข้าราชการครู ซึ่งสำนักงาน ก.ค. ได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งไว้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูทุกตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่ง หน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่ง ลักษณะงานที่ปฏิบัติ คุณสมบัติ เฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องมี³⁴ ซึ่งข้าราชการดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1. ครู 1
2. ครู 2
3. อาจารย์ 1
4. อาจารย์ 2
5. อาจารย์ 3³⁵
6. ผู้ช่วยครูใหญ่
7. ครูใหญ่
8. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
9. อาจารย์ใหญ่

³⁴มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523

³⁵ตั้งแต่ (1) - (5) อยู่ในมาตรา 30(ก) แห่งพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535)

10. ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัย
11. ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้อำนวยการวิทยาลัย
12. สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา
13. ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษา
14. กิ่งหน้ เภรประถมศึกษาอำเภอ
15. ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาอำเภอ
16. ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
17. ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด
18. ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด³⁶

ซึ่งงานกรณีนี้ ด้วยเหตุ สำนักงาน ก.ค. เป็นองค์กรกลางที่ควบคุมการเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอัตรากำลัง, อานาจหน้าที่ของข้าราชการครูทั้งหมด ดังนั้น การจะพิจารณาว่าข้าราชการครูได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน แ่ใดใดอย่างไร จึงจำเป็นต้องพิจารณามาตรฐานกำหนดตำแหน่ง และเมื่อข้าราชการครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนนโรงเรียน การที่เขาสล่ยปลละละเลยในการกวดขันการปฏิบัติตามระเบียบวินัยทั้งของโรงเรียน หรือตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 นั้น อาจเป็นความผิดทางวินัยของข้าราชการได้ ซึ่งส่วนนี้เองที่รัฐช้มาตรการควบคุมการปฏิบัติราชการ โดยใช้วิถีทางของฝ่ายบริหารนั่นเอง

³⁶ตั้งแต่ (6) - (11) อยู่ในมาตรา 30 (ข) และ ตั้งแต่ (12)-(18) อยู่ในมาตรา 30 (ค) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535)

มาตรฐานกำหนดตำแหน่งของข้าราชการครูระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กับการประพฤติผิดของนักเรียน มีดังนี้

ก. ครู 1, ครู 2, อาจารย์ 1, อาจารย์ 2, อาจารย์ 3 หน้าที่
และความรับผิดชอบ คือ . . . (3) รับผิดชอบปกครองดูแลความประพฤติ
การรักษาวินัยและสุขภาพ และดูแลการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนและ
นักศึกษา . . .

ข. ผู้ช่วยครูใหญ่, ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่, ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน,
ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัย หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยครูใหญ่,
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่, ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน, ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัย
คือ ช่วยควบคุมดูแล ปกครอง ติดตามแก้ปัญหาให้นักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบ
กฎหมาย . . .

ค. ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการโรงเรียน, ผู้อำนวยการ
วิทยาลัย หน้าที่และความรับผิดชอบของครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการ
โรงเรียน, ผู้อำนวยการวิทยาลัย คือ . . . ติดตาม, ปกครอง, แก้ปัญหา
นักเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย . . .

ง. สารวัตรนักเรียน หน้าที่และความรับผิดชอบของสารวัตรนักเรียน
คือ ตรวจ, แนะนำ, ตักเตือน ห้ามปรามนักเรียนและนักศึกษามาให้ประพฤติตน
ไม่เหมาะสมแก่สภาพของนักเรียนและนักศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
ศึกษาธิการ หรือในระเบียบไปนทางผิดศีลธรรม วัฒนธรรม หรือประพฤติผิด
กฎหมาย

อนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการเองได้วางระเบียบภายในโดยสรุปได้ดังนี้ " โรงเรียนหรือวิทยาลัยจำต้องกวาดขัน ตรวจสอบ การประพฤติของนักเรียน หรือนักศึกษาของตนให้อยู่ในระเบียบวินัยอันดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับประกาศของ คณะปฏิวัติ ศีลธรรม ขนบประเพณีอันดีงามของชาติ " ดังนั้น ทุกโรงเรียน วิทยาลัยจึงมีระเบียบของตน เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะที่ำให้โรงเรียนถือ ปฏิบัติ ซึ่งหากนักเรียน นักศึกษานำปฏิบัติตามหรือละเมิดกฎ ระเบียบดังกล่าว ก็อาจได้รับโทษ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบเกี่ยวกับการลงโทษไว้ คือ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน หรือนักศึกษา พ.ศ.2515 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522

กรณีที่ข้าราชการควานโรงเรียนหรือข้าราชการพลเรือนในกระทรวง ศึกษาธิการ บล่อยปละละเลย, ไม่กวาดขัน, ดูแล ตรวจสอบำนักเรียนอนำน ระเบียบวินัย หรือประพฤติดัดต่อสณำนนั้น รัฐได้ใช้มาตรการทางการดำเนิน การทางวินัยแก่ข้าราชการเหล่านั้น คือ จากมาตรา 82 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 (ซึ่งข้าราชการครูก็ถือปฏิบัติตามด้วย) ได้บัญญัติว่า " ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ ำให้เสียหายแก่ราชการ การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล อันเป็น เหตุอำให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง " ซึ่งการจงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ก็คือ การไม่ปฏิบัติ ตามหน้าที่ที่ปรากฏอนำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งด้วย

กรณีนี้ อาจยกตัวอย่างได้ เช่น นักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา 2 โรงเรียนยกพวกตีกัน มีการใช้อาวุธร้ายแรง กรมฯ ได้ตั้งกรรมการสืบหาข้อเท็จจริง แล้วปรากฏว่า อาจารย์ฝ่ายปกครองทั้งสองโรงเรียนมิได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนตามอำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่ กรมฯ จึงมีคำสั่งลงโทษข้าราชการครูทั้งสองโรงเรียน จำนวน 7 คน โดยลงโทษภาคทัณฑ์ทุกคน เป็นต้น

การใช้นาตราการเช่นนี้ ทำให้ข้าราชการมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่อย่างครบถ้วน ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดอาจไม่ใช่เป็นความผิดของตน แต่หากเหตุการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียนของตน ก็ย่อมเป็นการยากที่จะปิดความรับผิดชอบของตนได้ เช่น ในช่วง เดือนมิถุนายน 2537 มีข่าวว่า นักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา เสพยาฆ่าจนเสียชีวิต มีการสืบหาข้อเท็จจริง จนทราบว่ามีการขายยาฆ่าที่โรงเรียนด้วย กรมฯ ได้ดำเนินการย้ายผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งทั้ง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียน (ผู้อำนวยการโรงเรียน) ไม่มีส่วนในการกระทำความผิดก็ตาม แต่เมื่อเป็นผู้บริหารโรงเรียนแล้ว ก็ย่อมต้องมีหน้าที่ในการดูแลทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ตามกฎหมาย

อนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโครงการพิเศษ ในส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีการประพฤติมิชอบของนักเรียน โดยให้ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หลายโครงการ ดังนี้

1. การป้องกันและแก้ปัญหา การก่อความไม่สงบในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดในสถานศึกษา
3. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ
4. โครงการพิเศษโรคเอดส์และชีวิตครอบครัวศึกษา

การเข้ามาตรฐานทางการบริหารในต่างประเทศ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันการประพฤติมิชอบของนักเรียนนั้นเป็นของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งหากความผิดเกิดขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเข้าดำเนินการตักเตือน, ตัดคะแนนความประพฤติ, ส่งฟ้องต่อศาลเด็กและเยาวชน เพื่อพิจารณา* ซึ่งนอกจากนักเรียนจะถูกลงโทษแล้ว ผู้ปกครองนักเรียน, พ่อแม่ ก็ยังต้องรับโทษอันเกิดจากความผิดของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ตนปกครองอีกด้วย ต่อมาให้เกิดการควบคุมหลายชั้น ด้วยเหตุรัฐถือว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องมีส่วนรับผิดชอบในกรณีที่นักเรียนที่ตนปกครองกระทำความผิดด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*คดี New Jersey v. T.L.O. 469 U.S. 325, 105 S.Ct 733, 83 L.Ed, 2d 720 (1985) (ผู้พิพากษา ไรท์ ตัดสินคดี) กรณีที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ฟ้องคดีเอง รายละเอียดโปรดดู Mark G Yudof L. Krip and Detsy Levin, Educational Policy and the Law, pp. 336-342

2. ทางสังคม

เมื่อนักเรียนประพฤติดต่อด้านของตน ที่สังคมมองว่าเป็น พฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ หรือเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับไม่ได้ เช่น การ หนีเรียนตามกาแพง, การแต่งกายไม่เรียบร้อย, การสูบบุหรี่, วิชาเสพติด, การมั่วสุม, การประพฤติผิดทางชู้สาว, การทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ตลอดจนการยกพวกตีกัน สังคมจะมีทางออก 2 ประการ คือ

ก. เพิกเฉย ปล่อยให้ตาย งานกรณีที่สังคมเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ ยอมรับไม่ได้ และเห็นว่าเป็นเพียงพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ ณ สภาพ วัยรุ่น เป็นการกระทำชั่วคราว และไม่มีความเสียหายต่อสังคมซึ่งอาจเป็น การกระทำที่ผู้กระทำเป็นเหยื่อแห่งการกระทำ เช่น การแต่งกายไม่เรียบร้อย วิชาชู้สาวไม่เรียบร้อย สูบบุหรี่ หนีโรงเรียน สังคมจะเห็นว่าพฤติกรรมเยี่ยงนี้ จะปล่อยให้ไปเป็นหน้าที่ของรัฐเข้าควบคุมดูแลเอง กล่าวคือจะไปปล่อยไปตามวิถีทาง ของกระบวนการ โดยไม่เข้าไปแทรกแซง

ข. ป้องกัน ปราบปราม ชัดขวาง การกระทำบางอย่าง ที่สังคมเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้ ด้วยเหตุที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ ส่วนรวม เช่น การทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ถึงแม้จะเป็นของเอกชนก็ตาม ถ้าสังคมเห็นว่า " เป็นการเกินเลย " การทะเลาะวิวาทในกลุ่มชน เช่น การยกพวกตีกัน การวิชาเสพติดชนิดร้ายแรง การมั่วสุมการเตรียมการในการ ก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือชีวิตร่างกาย การก่อความรำคาญ

เมื่อสถานการณ์สังคม เมื่อสังคมไม่สามารถยอมรับได้ สังคมจะมีปฏิกิริยา (Reaction) ต่อพฤติกรรมนั้น ซึ่งอยู่ในหลายระดับโดยสังคมจะพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ซึ่งความเสียหายนี้อาจอยู่ในรูปทรัพย์สินหรือจิตใจก็ได้ อนึ่ง การยอมรับนับถือ ขนบประเพณีของสังคม มีอิทธิพลมากในการวัดค่าความเสียหายดังกล่าวมาก

เมื่อสังคมแสดงอาการ "ไม่อาจยอมรับพฤติกรรมดังกล่าวได้" สังคมจะมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อพฤติกรรมดังกล่าว ทั้งในแง่บวกและลบ ดังนี้

ในแง่บวก สังคมจะค้นหาสาเหตุแห่งพฤติกรรมดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำวิธีการควบคุมพฤติกรรม เพื่อมิให้เกิดขึ้นอีก หรือพยายามลดความรุนแรงของความเสียหายลงมา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นเพื่อควบคุม , หามาตรการป้องกัน , เสริมสร้างพฤติกรรมในแง่บวกทดแทนในพฤติกรรมที่สังคมไม่ต้องการ เช่น การตั้งชมรมกีฬา ชมรมการประกอบกิจกรรมเป็นประโยชน์เพื่อสังคม ฯลฯ เป็นต้น

ในแง่ลบสังคมจะประณามกลุ่มนักเรียนเหล่านั้น ซึ่งอาจจะมีผลกระทบถึงสถาบันของนักเรียนด้วย สังคมจะสร้างความกดดันต่อรัฐเพื่อใช้มาตรการทางการบริหารแก่โรงเรียน , วิทยาลัย , ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และให้ควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวมิให้เกิดขึ้นอีก ซึ่งในกรณีที่สังคมจะพึงพอใจในการที่รัฐใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างรุนแรงแก่ผู้กระทำผิด

ในปัจจุบัน มีหน่วยงานเอกชนที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างกิจกรรมมาให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นการค้นหาถึงทดแทนแก่นักเรียนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งมีทั้งสิ้น 34 องค์กรสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนอยู่กับสมาคมสวัสดิการเด็กานประเทศไทย เช่น มูลนิธิช่วยการศึกษา กรุงเทพมหานคร World Concern/Project L.I.F.E. , องค์กรเอเชียต(ประเทศไทย) , สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ , ศูนย์ฝึกอบรมการอนามัยแม่และเด็กกรุงเทพฯ กองอนามัยครอบครัว ; Christian Outreach Save the Children Fund (U.K.) เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้มีหน้าที่ให้การสนับสนุนกิจการของเยาวชนตามโครงการที่เอกชนเสนอ³⁷

สมาคมผู้ปกครองและครู ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้โรงเรียนต่าง ๆ จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู (Parent - Teacher Association) ขึ้นมา เพราะสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นหน่วยงานที่จะทำให้นักเรียนและผู้ปกครองได้พบปะติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและความร่วมมือกัน ซึ่งสมาคม ฯ จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาพื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียนและความต้องการของพ่อแม่เกี่ยวกับบุตร เช่น กรณีเด็กนักเรียนความรับผิดชอบกระทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียนอยู่เสมอ ๆ

³⁷มาตรา 12 (8) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2521

ผู้บริหารโรงเรียน หรือ อาจารย์ประจำชั้นจะได้มีโอกาสพบปะกับผู้ปกครอง เพื่อ
 ดึงหาสาเหตุและแก้ไขได้

มีสื่ออ้างอิงเกิดอีกประการหนึ่ง ถึงแม้สังคมจะเปิดวิถีชีวิตตอบโต้ด้านเชิง
 ลอยต่อพฤติกรรมของนักเรียนที่ประพฤติมิชอบอย่างไรก็ตาม สังคมนั้นมีอำนาจ
 หน้าที่ในการเข้าระงับเหตุ, บังคับปราม หรือปราบปรามจนเหตุการณ์ได้ หันไปที่
 บางครั้งสังคมหรือบุคคลหนึ่ง เป็นผู้เสียตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 อาชญากรรม ด้วยเหตุที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใด ๆ ที่ให้อำนาจ
 แก่บุคคลที่มีอาชีพเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาชญากรรมกระทำได้ ดังนั้นบางครั้งสังคม
 จึงอยู่ภายใต้บทบาทที่คอยแย่งชิงที่จะกระทำได้หรือวันในการเข้าระงับเหตุ บังคับ
 หรือปราบปราม หรือแม้เพียงเข้าเป็นพยานในการรับปากคำต่อเจ้าพนักงาน
 ตำรวจหรือสารวัตรนักเรียน

การใช้มาตรการทางสังคมต่างประเทศ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานของประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่ออภี
 คาบวิชา แนะนำ เกี่ยวกับงานของระบบงานยุติธรรม เช่น สมาคมแก้ไข
 บำบัด ผู้กระทำความผิด ของอเมริกา (American Correctical
 Association) สภาอาชญากรรมและเด็กกระทำผิดแห่งชาติ (National

Council an Crime and Dilinguency - NCCD)³⁸

านประเทศญี่ปุ่น มีสมาคมพี่ำหู่ (Big Brothers and Sisters Association) ทาหน้าที่เป็นเพื่อนผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน และป้องกันอาชฎากรรม ซึ่งาน ค.ศ.1980 มีสมาชิกถึง 7900 คน

านปากีสถาน ผู้อาวุโสานหมู่บ้านระบบเจอกา (Jirga) ทาหน้าที่ตัดสินคดีอาฎานกลุ่มชนหมู่บ้าน

จะเห็นว่า านต่างประเทศหลายประเทศได้ใช้วิธีการาให้สังคมเป็นผู้พิทักษ์สังคมเอง โดยรัฐเข้าควบคุมอีกชั้นหนึ่ง การรักษาความปลอดภัยในสังคม การระงับเหตุร้ายต่าง ๆ อันเกิดจากการกระทำมิชอบของนักเรียน หรือเด็ก หรือเยาวชน สังคมจะเป็นองค์กรแรกที่เข้าสัมผัสกับเหตุการณ์ก่อน โดยอาศัยหลักการที่ว่า " สังคมเป็นผู้รับผลกระทบของการกระทำผิด สังคมก็ควรเป็นผู้แก้ไขานเหตุนั้นด้วย "

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁸เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายอาฎา หน่วยที่ 1 - 7 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), หน้า 325 - 327.

ศาสตราจารย์ ประภาศน์ อวยชัย เคยเสนอให้ส่งเสริม จัดตั้งศูนย์
 เยาวชนขึ้นทุกตำบล เพื่อจะได้ให้บริการ ดูแลเรื่องต่าง ๆ แก่เด็กและ
 เยาวชนในแต่ละตำบล โดยอาศัยแนวคิดการตั้งหน่วยงานบริการเยาวชน
 (Youth Service Bureau) ซึ่งเป็นสำนักงานที่รับใช้ชุมชนที่ทาหน้าที่รับตัว
 เด็กและเยาวชนที่ตำรวจ, ศาลคดีเด็กและเยาวชน, บิดามารดา, โรงเรียน,
 หน่วยงานอื่น ๆ ส่งมา ซึ่งหน่วยงานนี้รับเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีปัญหา
 เท่านั้น ซึ่งงานปัจจุบันหน่วยงานนี้ได้ขยายขอบเขตการบริการออกไป โดยจัดให้มี
 การนำเอาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายออกไปจากกระบวนการยุติธรรม
 โดยอาศัยวิธีการจัดการกับเด็กหรือเยาวชนอย่างไม่เป็นทางการ เพราะกระบวนการ
 การยุติธรรมสำหรับเด็ก ๆ นั้น ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือและ
 แก้ไขฟื้นฟูเด็ก ๆ ก็ยังมีผลร้ายต่อเด็ก ๆ เหล่านั้นไม่น้อยด้วย ซึ่งแนวคิด
 ดังกล่าว ประเทศไทยได้นำมาใช้กับศูนย์เยาวชน และศูนย์เด็กเล็ก เพื่อเป็น
 เครื่องมือในการนำสังคมเข้าร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะ
 การประพฤตินิสัยของนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย